

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**KIRSAL KESİMDE GÖREV YAPAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ
DOYUMLARININ İNCELENMESİ**

Veli YAŞAR
ORCID: 0009-0002-4184-6283

Danışman
Prof. Dr. İsa KORKMAZ
ORCID: 0000-0002-6647-1812

Konya – 2025

TEŞEKKÜR

Bugünlere gelmemde en büyük pay sahibi olan anne ve babama ayrıca yüksek lisans sürecim boyunca benden desteğini hiç esirgemeyen eşime de ayrıca teşekkür ediyor çalışmamın kırsal kesimde görev yapan sınıf öğretmeni meslektaşlarımıza faydalı olmasını temenni ediyorum.

Lisans dönemim başta olmak üzere akademik hayata adım attığım süreç olan yüksek lisansın ders ve tez aşamasında ettiği rehberlik, göstermiş olduğu anlayış ve alaka için danışman hocam Prof. Dr. İsa KORKMAZ'a teşekkürlerimi sunarım.

Bilimsel araştırma ve yayın etiği dersi sayesinde tanıdığım ve akademik süreçte aktif olmamda büyük katkısı olduğuna inandığım Fatih KALECİ hocama da teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma sürecinde düşüncelerine ve tecrübelerine başvurduğum ilkokul öğretmenim Olgu ÜZÜMAĞI'na teşekkür ederim.

Araştırma sürecinde veri toplama hususunda değerli yardımlarından dolayı Bozkır ve Hadim ilçelerinin köy okullarında görev yapan okul müdürlerine, müdür yetkili öğretmenlerine ve değerli meslektaşlarım sınıf öğretmenlerine de çok teşekkür ederim.

Çalışmamın kaynak tarama, veri toplama ve tez yazım aşamalarında değerli fikirlerini benimle paylaşımlarından dolayı değerli meslektaşım Mehmet ÇOMAK' a teşekkürlerimi sunarım.

Veli YAŞAR
Mayıs 2025

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	viii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırma Konusu.....	3
1.2. Araştırmanın Sorusu.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı	4
1.4. Araştırmanın Önemi	5
1.5. Araştırmanın Varsayımları	6
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
2. ARAŞTIRMA KONUSU İLE İLGİLİ KURAMSAL ÇALIŞMALAR	7
2.1. Birleştirilmiş Sınıf.....	7
2.1.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar.....	10
2.1.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	14
2.2. Mesleki Doyum	16
3. YÖNTEM.....	19
3.1. Araştırmanın Modeli	19
3.2. Çalışma Grubu.....	19
3.3. Veri Toplama Araçları.....	20
3.4. Verilerin Toplama Süreci	20
3.5. Verilerin Analizi.....	21
3.6. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği.....	22
4. BULGULAR	23
4.1. Birleştirilmiş Sınıfa İlişkin Bulgular	23
4.1.1. Dört Sınıflı Birleştirilmiş Sınıf.....	33
4.1.2. İki Sınıflı Birleştirilmiş Sınıf.....	37
4.2. Ulaşım ve İklim Şartlarına İlişkin Bulgular.....	39
4.3. Birinci Sınıf Öğrencilerinin Eğitimine İlişkin Bulgular.....	41
4.4. Aile'nin Okula ve Eğitime Bakışına İlişkin Bulgular.....	43
4.5. Taşınmalı Eğitim Kapsamında Eğitim Alan Öğrencilerin Okula ve Derse Uyumuna İlişkin Bulgular.....	45

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	48
5.1. Sonuç.....	48
5.2. Öneriler.....	49
KAYNAKLAR.....	50
EKLER.....	54

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

KIRSAL KESİMDE GÖREV YAPAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ DOYUMLARININ İNCELENMESİ başlıklı tez çalışmamın toplam **50** sayfalık kısmına ilişkin, 9/05/2025 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%10** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

9/05/2025

Veli YAŞAR

Prof. Dr. İsa KORKMAZ

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

9/05/2025

Veli YAŞAR

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

KIRSAL KESİMDE GÖREV YAPAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ DOYUMLARININ İNCELENMESİ

Veli YAŞAR

Araştırmamda kırsal kesimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleki doyumları; okulun fiziki şartları, tam birleştirilmiş, yarı birleştirilmiş, dil problemi gibi etkenlere bağlı olarak incelenecektir. Araştırma evreni Konya'nın Bozkır ve Hadim ilçe merkezinde ve kırsal mahallelerinde görev yapan sınıf öğretmenleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini de Bozkır ve Hadim ilçelerinde kırsal mahallelerde görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde kırsal kesimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleki doyumlarının düşük düzeyde olduğu; yaşam doyumlarının ise nispeten daha yüksek olduğu görülmüştür. Kırsal kesimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin fiziki ve çevresel şartlarının iyileşmesi halinde hem mesleki doyum anlamında hem de akademik başarı açısından verimliliğin daha da artacağı da düşünülmektedir. Bu durum beraberinde eğitimde ki verimliliği artıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki doyum, Sınıf öğretmeni, Birleştirilmiş sınıf, Akademik başarı, Kırsal kesim.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Educational Sciences
Primary Education Program
Master Thesis

INVESTIGATION OF THE PROFESSIONAL SATISFACTION OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS WORKING IN RURAL AREAS

Veli YAŞAR

In my research, the professional satisfaction of class teachers working in rural areas will be examined depending on factors such as physical conditions of the school, fully integrated, semi-integrated, language problems. The research universe was carried out with class teachers working in the Bozkır and Hadim district centers and rural neighborhoods of Konya. The sample of the research was composed of class teachers working in rural neighborhoods in Bozkır and Hadim districts. In this research, semi-structured interview technique, which is a qualitative research method, was used. When the findings obtained as a result of the research were examined, it was seen that the professional satisfaction of class teachers working in rural areas was at a low level; their life satisfaction was relatively higher. It is also thought that if the physical and environmental conditions of class teachers working in rural areas were improved, productivity would increase both in terms of professional satisfaction and academic success. This situation will increase the productivity in education.

Keywords: Professional satisfaction, Class teacher, Integrated class, Academic success, Rural area..

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Eğitim toplumsal hayatın olmazsa olmaz süreçlerinden bir tanesi olup sürekli devam eden bir dinamizmdir. Hayata hazırlık olarak ve kişinin gelişiminde bu evrenin rolü yok sayılamayacak kadar önemlidir. Kişilerin değişimi istemesinde devamında aşama göstermesinde eğitimin ve bu alanda çaba gösteren öğretmenlerin görevi çok önemlidir. (Petrov, 2007). Öğretmenlik meslek olarak; bu alanda uzmanlık şartı gerektiren ve beraberinde farklı maharetleri de gerekli tutan bir eğitim işidir. Öğretmenler bu mesleği ifa ederken yurdun farklı yerlerinde farklı fiziki imkanlara sahip okullarda mesleğinin gerektirdiklerini yerine getirmektedir. Kırsal bölgelerde görev almak; fiziki olarak türlü imkansızlıklar, eğitimin birden fazla sınıfı bir arada ders yapmak zorunda bırakması ve özellikle okula yeni başlayan öğrencilerde Türkçe'nin hakimiyeti anlamında iletişimsizlik gibi aksaklıklardan ötürü gerek akademik anlamda gerekse öğretmenin okula ve öğrenciye karşı motivasyonunda ciddi problemlerle mücadeleyi beraberinde getiriyor(Başal & Kahraman, 2018).

Yurdumuzun gerek fiziki gerekse sosyoekonomik yapısı okulların tek düze olmasını engelliyor(Yıldız & Köksal, 2009). Özellikle kırsal mahallelerde nüfusun günden güne azalması okullardaki öğrenci sayılarının da azalmasına ve beraberinde sınıfların kapanmasına sebep oluyor. Bundan ötürü öğrenci sayısı ile doğru orantılı olarak dört sınıfın bir arada olduğu tek öğretmenden eğitim alınan birleştirilmiş sınıflı okullar veya iki sınıfın birleştirildiği iki sınıflı birleştirilmiş sınıf da ülkemizin eğitim paydaşı olan okullar arasında yerini alıyor.

Mesleğinin ilk yılında veya yıllarında olan bir öğretmenin zümresi veya yol gösteren bir idareci rehberliği olmaksızın uygulamaya geçerek derse girmesi ciddi motivasyon kaybına ve mesleki tatminsizliğe neden olabiliyor. Kırsal kesimde birleştirilmiş sınıflı tek öğretmenli bir okulda mesleğini ifa eden bir öğretmenin yaptığı mesleğe bakışı ve bu durumdan duyduğu istek müstakil ve merkezi okulda bir sınıfta görevini ifa eden öğretmene göre çok fazla yetersiz kalabiliyor (Demir & Kale, 2015). Eğitimde toplumun inşa sürecinde en önemli aktörlerden biri olan öğretmenin motivasyonu çok önemlidir. Mesleki doyum yani yapılan işten memnun olma durumu 1920'li yıllarda konuşulmuş 1930 ve 1940'lı yıllarda ne kadar önemli olduğu daha da iyi anlaşılmıştır (Yavaş & Çelik, 2012). Öğrencileriyle devamlı beraber olan okul dışı zamanda da onlarla paylaşım ve diyalogu sürdüren öğretmenler mesleğini yaşamıyla bütünleştirmiş olacaktır.

Mesleki doyum kavramıyla ilgili 5000'in üzerinde araştırma olduğu ve bu araştırmalarda sınıf öğretmenlerinin yaptıkları meslekten memnun olmadıkları mesleki doyum seviyelerinin düşük düzeyde olduğu gözlemlenmiştir(M. Erdem & Öztürk, 2020). Mesleğini icra ederken görev yerinin fiziki şartları, sınıfta eğitim alan öğrencilerin ön bilgi seviyesi, dil ve ifade noktasındaki becerileri, yanında mesleki gelişimine katkı sunacak bir mesai arkadaşının olması veya olmaması bu doyum kavramına etki etmekte olan önemli etkenlerdendir.

Araştırmada kırsal kesimde görev yapan ve birleştirilmiş sınıfta eğitim veren öğretmenlerin mesleki anlamda karşılaştığı problemlere ve bunların çözümüne dair neler yapılabileceğine yer verilmiştir. Çalışmada ulaşım ve iklim şartları, ailenin eğitime bakışı, taşınmalı eğitim alan öğrencilerin okul ortamına uyumu ve dört veya iki sınıflı birleştirilmiş sınıfta eğitim etkenleri göz önüne alınarak ve öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşme yapılarak bulgular elde edilmiştir. Bu bulgular neticesinde öğretmende oluşan mesleki doyum kavramı incelenmiştir. Mesleki doyum anlamında kırsalda görev yapan öğretmenlerin gerek fiziki gerekse ulaşım kaynaklı şartlar nedeniyle merkezi yerlerde çalışan meslektaşlarına göre yetersiz doyumda oldukları belirtilmiştir. Bu şartları düzeltme adına alınabilecek önlemlerin ve önerilerin olduğu belirtilmiştir. Bunlardan bazıları; kırsalda okulların öğretmen norm sayılarının azalmaması adına kırsalda nüfusu tutacak politikalar geliştirilmesi, lojmanların onarımı için ödeneklerin düzenlenmesi ve anasınıflarının kapanmaması adına okul öncesinin de taşınmalı eğitime dahil edilmesidir. Bu öneriler neticesinde okulların öğrenci sayılarında artış olacağı veya en azından nüfusun kendini koruması durumlarının oluşabileceği düşünülmektedir.

1.1. Araştırma Konusu

Ülkemizin fiziki ve sosyolojik yapısı nüfusun dağınık yerleşmesine neden olmaktadır. Kırsalda iş olanağı eksikliği, insan yaşamı için gerekli temel ihtiyaçların yokluğu gibi etkenler de nüfusun şehir merkezlerine göç etmesine sebep olmaktadır. Bu durum kırsalda genç nüfusun azalmasına devamında da okulların kapanmasına ya da birleştirilmiş sınıfa dönmesine neden olmaktadır. Ülkemizin önemli bir gerçeği olan bu okullar fiziki, sosyal ve eğitimsel açıdan incelenmeyi gerekli kılmaktadır.

Araştırma kırsal yaşam alanlarında görev ifa eden sınıf öğretmenlerinin yaptıkları işten memnun olma bir diğer ifade ile mesleki doyumlarının farklı kriterlere göre değerlendirilmesi temeline dayanmaktadır. Bu inceleme esnasında Konya ilinin Bozkır ve Hadim ilçelerinin kırsal mahallelerinde görev yapan 30 sınıf öğretmeni ile yüz yüze görüşülüp yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular sorulmuştur. Bu sorular neticesinde kırsal kesimde görev yapmanın mesleki doyumlarına etkisine dair düşünceleri ve bu konuya bakışları irdelenmiştir.

Görüşme yapılan öğretmenlerin tamamı Hadim ve Bozkır ilçelerine bağlı kırsal köylerde (büyükşehir yasası ile mahalle statüsü kazandı) görev yapmaktadır. Bu öğretmenlerin bir kısmı tek öğretmenli okulda çalışmakta iken bazıları da iki öğretmenli birleştirilmiş sınıfta görev yapmaktadır.

1.2. Araştırmanın Sorusu

Kırsal yaşam alanlarında görev yapan (birleştirilmiş sınıf, dil problemi olan öğrencili bir okul, konum gereği orada yaşamak zorunda olan vb.) sınıf öğretmenlerinin mesleki çalışma şartları incelenmekte olup çeşitli etkenlere göre mesleki doyum kavramı incelenmektedir.

Araştırmaya katılım sağlayarak düşüncelerini ileten sınıf öğretmenleri ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Kendilerine:

1. Kırsal kesimde görev yapmanın sorumluluğu ve farkını nasıl açıklarsınız?
2. Öğrencilerin ve ailelerin okula ve eğitime ilişkin bakış açıları nasıl?
3. Okul öncesi eğitim durumu nedir ve bu durum sizi nasıl etkiliyor?
4. Taşınmalı eğitime ilişkin gözlem ve deneyimleriniz nelerdir?
5. Okula ulaşımına ilişkin düşünceleriniz nedir?
6. Mevsimlere göre özellikle kış aylarında okula ulaşım nasıl oluyor?

7. Okulun yardımcı personel (hizmetli) durumu nedir? Soruları sorularak verilen cevaplar doğrultusunda araştırmanın sorusuna yöneltilmiştir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Kırsal yaşam alanlarında yaşamı devam ettirmek ve sonucunda bu yaşantı kültürü de kontrol altına almaktadır. Kırsal yaşam merkezlerinde öğretmen veya öğrenci olmak bu yaşam biçimine yani kültüre de uyum sağlamayı mecbur kılmaktadır(Güngör, 2019). Kırsalda görev yapan sınıf öğretmenleri öğrencilerinin bütün alanlardaki gelişimini gözlemleme fırsatı bulduğundan kontrolü sürekli elinde tutmalı, öğrencisine rehberlik ederek yol göstermelidir. Bu işlevi yerine getiremeyen öğretmenler kendisi ile içsel bir tartışma içine girecek ve mesleğin gerektirdiklerini sağlıklı bir şekilde yerine getiremeyecektir (Yavaş & Çelik, 2012). Sınıf öğretmenleri köylerde iletişimin merkezinde yer alması gerekçesiyle yoğun bir talep görecektir ve bunun neticesinde psikolojik olarak kendini yalnız hissedebilecektir(Gafa & Dikmenli, 2019). Bu hissiyatın değişmesi ve olumlu anlamda giderilmesi eğitimsel açıdan gerek öğretmenin gerekse öğrencinin verimliliğini artıracaktır. Nitekim 6 yıl Mardin'in Artuklu ilçesine bağlı Tilkitepe İlkokulunda tek öğretmen olarak görev yapmış birisi olarak köydeki yalnızlığımı öğrencilerim ile onların seviyesine inerek, arkadaşça sohbetlerine katılarak davranışlarına yön vermeye çalışan tecrübeye sahip birisiyim. Öğle arası, servis bekleme süresi veya teneffüs gibi ders dışı zamanlarda oluşan boşlukta yalnızlaşan birleştirilmiş sınıf öğretmenin en iyi arkadaşı yine öğrencileri olmaktadır. Öğrencileri ile ders dışı zamanlarda da sürekli zaman geçiren öğretmen onların aile bireylerinden birisi gibi görülmeye başlanacaktır. Öğretmen de onların her anına ortak olması sebebiyle öğrencilerini daha yakından tanıma imkanına sahip olacaktır. Öğrencisini her yönüyle tanıyan bir eğitimcinin başarılı olması yolunda önemli bir adım olacaktır ki bu kırsal kesimde görev yapmanın en büyük avantajlarından birisidir. Kurulan bağ ve neticesinde öğrencinin öğretmenini rol model alması da büyük bir fırsattır.

Kırsal kesimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin avantajları kadar dezavantajları da vardır. Bunlardan en belirgin olanlarından mesleki ve kişilik olarak tükenmişlik sebepleri belirlenmeli, bu sebeplerin en derinine gidilerek bunların giderilmesi için hizmet içi eğitim ve gelişim programları düzenlenmeli, böylece sınıf öğretmenlerinin moral, motivasyon ve verimlilikleri artırılmalıdır (Yılmaz, 2010). Bireyleri tüketen ve mesleğini layıkıyla ifa etmeye ket vuran engellerin belirlenmesi çözüm açısından çok önemli olmakla birlikte beraberinde bunların giderilmesi öğrenci başarısını da getirecek bu ortamın oluşması adına çok mühimdir ve tüm paydaşlar bu konuda sorumluluk almalıdır(Doğan, 2023).

Bu çalışmanın amacı kırsal yaşam alanlarında görevi ifa eden sınıf öğretmenlerinin mesleki deneyimlerini incelemek ve çeşitli değişkenler göz önüne alınarak bu durumu inceleme olarak belirlenmiştir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Öğretmenlik mesleğinin uygulanması sürecinde verimi yani başarıyı etkileyen etkenlerden belki de en belirginini bu mesleğin gereğini yapan öğretmenin mesleğini keyif alarak yapmasıdır. İşinden istediğini elde eden öğretmen bu mesleği en iyi şekilde ifa etmeye çalışacaktır (Durdudiler, 2019).

Toplumun inşa sürecinde önemli bir paya sahip olan eğitimcilerin mesleklerini ifa ettikleri okullara veya sınıflara istekli girmeleri çok önemlidir (Petrov, 2007). Öğretmenin hem okulu hem de sınıfı ile kurduğu bağ eğitimin yapı taşı olması sebebiyle ve gelişmişlik düzeyine sunduğu katkı ile yadsınamaz bir gerçekliktir (Kalaycı, 2019). Ülkemizde ilkokulda önemli bir paya sahip olan birleştirilmiş sınıf uygulaması pek çok sorunu barındırmaktadır (Korkmaz, 2024). Öğretmenlerin iş ve yaşam alanlarında verimini etkileyen moralini düşüren sebeplere eğilmek, bunun için gereken tedbiri almak sonrasında uygulamak ve bu durumu yok etmek çok önemlidir (Toplu, 2012). Ders dışı problem unsurlarının tadilat, duyarsız kalınamayan sosyal problemler, idari işler ve çeşitli imkansızlıklar vs. olduğu bilinen bir gerçektir (Özenir, 2019). Bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak için gereken yapılmalı ve tespit edilmeli, öğretmenlerin moralini etkileyen olumsuz etkenler netleştirilmelidir. Netleştirilen etkenlere dair çalışmalar yapılmalı ve öğretmenlerin derse mutlu bir şekilde kendini vermesi sağlanmalıdır. Bu durum sağlandığında eğitimde istendik başarının geleceği bir gerçektir.

Alanyazın taraması neticesinde bu alanda Konya ve ilçeleri özelinde kırsal kesimde görev yapan öğretmenlere yönelik böyle bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Kırsal kesimde görev yapan öğretmenlerin ne tür problemler ile karşı karşıya kaldığı ve çözüm adına neler yaptıkları eğitim devamlılığı açısından şüphesiz ki çok önemlidir (Tabur, 2023).

Ülkemizde şartları gereği kimi çevrelerce eğitimsel bir problem unsuru görülen birleştirilmiş sınıflar ile ilgili araştırmalar çoğunlukla üniversitede eğitim alan öğretmen adayları üzerinden irdelenmektedir (Özenir, 2019). Oysa ki süreci yaşayan ve gören göz aracılığıyla bu konuya eğilmek ve bu konuda tecrübesi olanın bizzat uygulama alanında oluşan gözlemi ile hareket etmek ile teorik olarak bu konuya staj uygulamasında dahil olan öğretmen adayının bilgisi elbette eş değer olmayacaktır.

Bu çalışma kırsal kesimde görev yapan ve sayısı azımsanmayacak kadar çok olan birleştirilmiş sınıf özelinde sınıf öğretmenlerinin mesleki deneyimlerini etkileyen faktörleri belirleyecek ve bu konudaki değişime önemli bir katkı sunacaktır. Bu çalışma ile kapsamlı ve faydalı bir içerik planlanmıştır. Ayrıca bu konuda yaşanan sorunlarla ilgili çalışmalara sunacağı destek ile alanında yaşanan eksik-aksak yanlara da katkı sunacaktır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Bu çalışmada, araştırmaya katılımlarıyla katkı sunan kırsal kesimde görev yapan birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorulara içtenlikle yanıt verdikleri gözlemlenmiştir.

Uzman yardımı ile geliştirilen görüşme soruları araştırmanın amacı olan mesleki doyum incelemesine ve uygulamada yaşanan sorunların çözümüne dair katkı sunma hedefi taşımaktadır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Konya ilinin kırsalında yer alan Bozkır ve Hadim ilçelerinin köylerinde görevini yapan sınıf öğretmenlerinin görüş ve düşünceleri ile sınırlıdır. Bölgenin coğrafi yapısı ve iklim özellikleri ulaşım ve irtibat konusunda gecikme ve sınırlılık getirmektedir.

Önceki eğitim öğretim yılında okulda görev yapan öğretmen arkadaşların sonraki yıl tayin sebebiyle okulda olmaması da çalışmayı sınırlandıran etkenlerden olmuştur. Görüşülerek düşünceleri alınan öğretmenlerin büyük çoğunluğu mesleğinin ilk 6 ile 10 yılını ifa etmektedir. Daha tecrübeli öğretmen arkadaşların gerek hizmet puanı gerekse diğer mazeret durumu tayinleri ile il veya ilçe merkezi yerlere tayin istemelerini sağlamış ve bu çalışmada 10 yılın üzerinde kırsalda görev yapan tecrübeye sahip öğretmenlere ulaşmamızı sınırlandırmıştır.

Okullardan bazılarında öğrenci sayısı 20 ve üzerinde olması sebebiyle öğretmen sayısı birden fazla olup hizmetli ve anasınıfı vardır. Görüşme gerçekleştirilen öğretmenlerin 5'i tek öğretmenli bir okulda müdür yetkili öğretmen olarak çalışmaktadır. Öğrenci sayısının 20 ve altında olduğu bu okullarda yardımcı hizmetli ve okul öncesi sınıfı olmadığı gözlemlenmiştir. Çalışma için elde edilecek veriler, ayrıca gözlem ve deneyim de öğrenci sayısının azlığı sebebiyle sınırlıdır.

BÖLÜM 2

2. ARAŞTIRMA KONUSU İLE İLGİLİ KURAMSAL ÇALIŞMALAR

Araştırmanın bu bölümünde kırsal yaşam alanlarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin yaptıkları işten memnun olma durumları bir diğer ifade ile mesleki deneyimlerine ait kuramsal içeriğe yer verilmiştir.

2.1. Birleştirilmiş Sınıf

İki veya dört sınıfın hep beraber ve tek öğretmenle aldığı öğretim sistemine birleştirilmiş sınıflı öğretim modeli denir (Yıldız & Köksal, 2009). Dünyanın her yerinde özellikle 19. yüzyıl sonlarında kırsalda yaşayan insanların daha sık olduğu yaşam alanlarında özellikle tercih edilen bu sistem, öğrenci merkezli olması ve öğretmenin sınıfta bir rehber olması gerekçesiyle özellikle tercih edilmiştir (Durdudiler, 2019). Birleştirilmiş sınıf kavramı eğitim literatüründe ve farklı ülkelerde karma, birleşik, çift sınıf, çok düzeyli, çok sınıflı ve aile sınıfı gibi adlar ile anılmaktadır (Özenir, 2019). Buna ilave olarak ayrıştırılmış sınıflar, küme gruplaması, döngü hali alan sınıflar ve farklı yaş düzeyinden oluşan sınıflar gibi adları da almaktadır.

Birleştirilmiş sınıf uygulamasının Avrupa'nın birçok ülkesinde; Amerika kıtasında yer alan Kanada ve ABD'de buna ilave olarak Asya kıtasının gelişmiş ülkelerinden Japonya'da dahi görüldüğü bilinmektedir. Dünya genelinde uygulanma geçmişine bakacak olursak 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar geriye gittiğini görmekteyiz. Başlangıçta Amerika'nın Kuzey kısmında ve Avrupa'da yaygın olan bu uygulama Sanayi Devrimi ve halkın merkezi yerlerde ikamet etme isteğiyle yerini yavaş yavaş müstakil sınıfla eğitime bırakmıştır. 20. Yüzyılın sonlarına gelindiğinde ekonomik ve sosyal sorunlar sebebiyle kırsal kesime doğru oluşan yönelme nedeniyle tekrardan birleştirilmiş sınıfların yaygınlaştığını görmekteyiz. Günümüzde ise ülkemiz dışında Afrika ülkeleri, Peru ve birçok gelişmiş ülkede (Norveç, Danimarka, Japonya, ABD, Kanada, Hindistan) ve Avrupa Birliği üyesi ülkelerde de devam etmektedir.

Dünya genelinde uygulanmakta olan Birleştirilmiş sınıf ile ilgili yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından istatistiksel bir çalışma derli toplu olarak yapılmadığından veriler yetersizdir (Sağ, 2001). Veriler, ülkelerin paylaştığı eğitim istatistikleri üzerinden elde edilmekte; bu da genelde akademik çalışmalar üzerinden olmaktadır. 2013 yılı verilerine göre Avusturya da tüm okulların %15'lik bir kısmını oluştururken eğitimde açtığı çığır dünya da model olan Finlandiya da bu oran %16'dır (Gönül, 2019). Fransa da ise ilkökul eğitimi alan öğrencilerin üçte biri birleştirilmiş sınıfta eğitim almaktadır. İngiltere de bu oran %19'dur. İsviçre de ise okulların yüzde 23'ü birleştirilmiş sınıftır.

Ülkemizde birleştirilmiş sınıf uygulamasının tarihsel geçmişine bakacak olursak İstiklal Savaşı yıllarına kadar gidebiliriz. Bu dönemde düzenlenen Maarif Kongresinde yurdun kırsalı ile merkezi yerlerinde aynı eğitim modelinin uygulanmaması kararı alınmıştır. Sebep olarak ise dönemin şartlarında köylü ile kentlinin ihtiyaçlarının aynı olmayacağı belirtilmiştir. O yıllarda uygulanamayan bazı düzenlemeler 1930 yılında uygulamaya geçirilen ‘‘Köy Mektepler Müfredat Programı’’ ile hayata geçirilmiştir. Köyde yaşayan çocuklara göre hazırlanan bu program Milli Eğitim Şura’ları ile desteklenmiş ve 18 yıl uygulanmıştır. 1962’de hazırlanan ve 6 yıl pilot uygulaması yapılan model ile 1968 de tanışılmıştır. İçerik olan birleştirilmiş sınıfı da kapsayan ve hangi yöntem tekniklerin kullanılacağını da açıklayan bu model 1981 yılına kadar uygulanmıştır. Kırsal yerleşim alanlarında öğrenci sayısındaki azlık birleştirilmiş sınıf sayısının artmasına neden olmaktadır. Nüfusun şehre yığılması neticesinde kırsalda yaşayan kesim günden güne yaşlanmaktadır. Bu durumda öğrencinin olmamasına olsa da belli sayıda kalmasına neticesinde de Birleştirilmiş sınıfın oluşmasına sebep olmaktadır. Ailelerin taşınalı eğitim ile çocuklarını küçük yaşta yanlarından göndermek istememesi, arazi yapısının engebeli olması ve çeşitli yeryüzü şekilleri sebebiyle inşa edilen okullar ya tek derslikli ya da iki derslikli inşa edilmektedir. Bütün bu etkenler ülkemizde Birleştirilmiş sınıf gerçeğinin devamlılığına neden olmaktadır.

Gerçek yaşama hazırlanma ve her alanda sorumluluk becerisi kazanma konusunda avantaj sağlayan bu öğrenciler eğitimi öğretmen ile alma yani dersleri öğretmen rehberlik ve gözetiminde işleme konusunda maalesef dezavantajlıdır (Dursun, 2006). Dört farklı şubenin bir sınıfta eğitim aldığı bir okulda altı yıl görev ifa eden birisi olarak öğretmen rehberliğinde ders işleyen sınıf daha aktif iken diğer sınıf veya sınıflar o sürede ödevlendirme yapılması sebebiyle pasif halde kalmakta sonrasında ise öğretmenin onlarla iletişim kurmasını beklemektedir (Çoşkun & Çetinkaya, 2018). Müstakil yani her şubenin ayrı öğretmenin olduğu bir sınıfta 6 dersi de öğretmen rehberlik ve gözetiminde işleyen bir öğrenci ile birleştirilmiş (dört sınıf bir arada) sınıfta eğitim alan bir öğrenci ortalama 1,5 dersi öğretmen ile iki sınıflı birleştirilmiş sınıfta ise ortalama üç dersi öğretmen ile işlemektedir.

Öğretmenin bakış açısı ile değerlendirecek olursak da çok yıpratıcı bir süreçtir. Şubelerden birisi ile aktif şekilde ders işleyen öğretmen diğer sınıfı veya sınıfları ödevlendirme ile görevlendirecek, sınıf yönetimini planlayıp farklı etkinlikler hazırlayacak ve şubeler arası ders geçişini baş döndüren bir süratle gerçekleştirecektir. Birleştirilmiş sınıfta eğitim veren sınıf öğretmenlerinin hemen hepsi müdür yetkili olduğundan veya olacağından hem öğretmenliğin hem de idari evrak işlerinin sorumluluğunu almış olacaktır.

Birden fazla işin bir kişiye bırakılması da hem işin verimli yapılması noktasında hem de motivasyon anlamında öğretmeni zorlayacak ve etkileyecektir. Bir diğer olumsuz durum ise kırsal kesimde görev yapan birleştirilmiş sınıflı okullarda maalesef hizmetli de olmamaktadır. Bazı kırsal mahalle okullarında bunlara ek olarak hizmetli verilmemesi ve bu görevin de öğretmene bırakılması bu konuda mesleki işleyişi olumsuz anlamda etkilemektedir. Isınmanın genelde soba ile olduğu gerçeğini göz önünde bulundurursak yardımcı hizmetli eksikliği hem zaman hem de hijyen açısından büyük bir eksikliklerdir.

Kırsal kesimde görev yapmanın daha başka sorunları da mevcut olup bunlar; dil problemi, ulaşım, barınma(lojman) ve fiziki imkanlar. Ülkemizin Doğu ve Güneydoğu illerinin birçoğunda anadili farklı olan öğrencilerin olması sınıf öğretmenini dil problemi ile karşı karşıya bırakmaktadır. Okulda okul öncesi sınıfının olmaması sebebiyle bu eğitimin alınmaması Türkçe konusunda hazır bulunuşluluk olmamasına ve neticesinde Türkçe'nin daha geç öğrenilmesine ve ifade edilmesine neden olmaktadır. Bu durum özellikle harf öğretimini ve hecelemeyi geciktirmektedir. Bir diğer sorun ise ulaşım ve barınmadır. Kırsal kesimde lojman veya kiralık ev olmaması veya ilçe merkezinden ulaşım sağlanması öğretmenin önemli bir problemidir.

Kırsal kesimde görev yapmanın avantajları da mevcuttur. Bunlara; öğrenci sayısının az olması, öğrenci ve aile ile etkileşimin kolay ve içten olması, öğrenci ile birebir eğitim olanağı sunması örnek verilebilir. Birleştirilmiş sınıflarda eğitim alan öğrenciler grup halinde eğitim alma, akran yoluyla öğrenme, etkileşimli eğitim gibi yöntemlerle eğitim almaları nedeniyle daha sosyal ve daha aktif öğrencilerdir.

Öğrenci sayısının az olması kolej havasında, bire bir eğitim olanağı sunabilmekte ve öğrenciye geri dönüt vermede büyük bir avantaj sağlamaktadır.

Kırsalda yaşayan birey sayısının az olması insanlar arasındaki bağın daha güçlü olmasını sağlamaktadır. Bu durum okula ve öğrenme ortamına da yansımaktadır. Öğretmen daha samimi bir ortamda eğitim olanağı bulduğundan bu durum mesleği icra ederken ki yaklaşımına olumlu anlamda yansımaktadır. Veli ile oluşan olumlu iletişim ortamı öğrencinin eksik veya olumlu taraflarını daha iyi görebilmesine ve gerekli ekleme veya düzenlemeyi sağlamasını olumlu anlamda desteklemektedir.

Kırsal kesimde ve birleştirilmiş sınıfta görev yapan bir öğretmen öğrenci sayısının az olması sebebiyle öğrencileri ile bire bir ilgilenme onları öğrenme-öğretme sürecinde anında geri dönüt verme olanağı da bulabilmektedir. Bilginin yapılandırılarak aktarıldığı günümüz eğitim sürecinde anında dönüt verilmesi ve bire bir müdahale imkanının olması bu eğitimin en önemli avantajlarından. Öğrenci yapılandırma sürecinde kafasına takılan bir durumda

rehberi ile etkileşim kurabildiğinden kafasındaki şema daha belirgin olacaktır. Bu süreçte rehber sadece öğretmen olmadığı gibi diğer sınıf düzeyindeki arkadaşları da rehberlik edebilmektedir. Örneğin Güneydoğu da görev yaptığım yıllarda birinci sınıf öğrencisinin dil karmaşası nedeniyle harfleri hissedemediği bir süreçte ikinci sınıf öğrencimin ona kendi bildiği dil ile bunu anlatması öğrencimin daha hızlı öğrenmesini sağladı. Bu da birleştirilmiş sınıfta eğitim almanın diğer avantajlı taraflarındandır.

2.1.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Birleştirilmiş Sınıfta görev yapan sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyi ile yaşam doyumları incelemiş ve inceleme sonucunda birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin bu mesleğe devam etmekte isteksiz oldukları sonucuna varılmıştır. Öneri olarak ise tükenmişlik ile mücadele hizmetiçi eğitimlerinin verilmesini, bu okulların imkanlarının artırılmasını, daha tecrübeli öğretmenlere görev verilmesini önermiştir (Durdudiler, 2019).

Elâzığ ilinin kırsal kesimi ile şehir merkezinde çalışan öğretmenler arasında iş doyumunun farklılığı olup olmadığı araştırılmıştır. İş doyum ölçeği geliştirerek elde ettiği sonuçlar neticesinde kent merkezinde çalışanların mesleki doyumlarının daha yüksek olduğu ama yaşam doyumlarının düşük olduğunu keşfedilmiştir. Kırsal kesimde görev yapan öğretmenlerin ise mesleki doyum olarak daha düşük seviyede oldukları ama yaşam kalitesi olarak daha mutlu oldukları keşfedilmiştir (Yavaş & Çelik, 2012).

İlkokullarda eğitim veren sınıf öğretmenlerinin mesleki doyumları ve tükenmişlik düzeyleri araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini Şahinbey ilçesinde görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Anket ile elde ettiği sonuçlar neticesinde bekar olanların evli olanlara göre daha yüksek motivasyona sahip olduğu görülmüştür (Bayrak, 2014).

İlkokul öğretmenlerinin kişilik özellikleri ile iş doyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Konya'nın merkez ilçelerinde 295 okuldan rastgele seçilen 485 öğretmen ile yapılan bu çalışma neticesinde öğretmenlerin iş doyumlarının yaş, cinsiyet, mesleki kıdem ve okul türüne göre değişebileceği görülmüştür (Göl, 2015). Sınıf öğretmenlerinin okul ortamı ile mesleki hazları arasında olumlu ve anlamlı bir bağ olduğu sonucuna varmıştır (Kadioğlu & Bayraktar, 2018).

Yapılan çalışmada mesleki doyum ve iş verimliliği bağlantısı araştırılmış ve ikisi arasında bir paralellik olduğu bulgusu elde edilmiştir (Yıldırım vd., 2017). Yapılan çalışmada sınıf öğretmenlerinin iş doyumlarını öz yeterlilik inançları ve bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Yaş, cinsiyet, kıdem ve okulun kırsal veya merkezde olmasına göre öğretmenlerin iş doyumlarının değişkenlik gösterdiği kanısına varılmıştır (Keser, 2019).

Akdoğan (2007), yılında Birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan müdür yetkili öğretmenlerin yönetim ile ilgili yaşadığı sorunları araştırmış ve bu doğrultuda 60 müdür yetkili öğretmen ile anket düzenlemiştir. Eğitim süreci ile yönetsel anlamda yaşanan sorunlara dair sonuçlar elde etmiştir.

Bilir (2008), yılında “Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlköğretim Okullarında Öğretmen ve Öğretim Gerçeği” isimli çalışmada bu okullarda gözlemlenen öğretmen ve öğrenci ilişkisini ve eğitim öğretim sürecini gerçekçi bir yaklaşım ile ele almıştır. Sezer

(2010), hizmetiçi eğitim alan köy öğretmenlerinin mesleki gereksinimlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada; bu öğretmenlerin program okur-yazarlığı, öğretim ve değerlendirme ve okul yönetimi alanında çeşitli ihtiyaçları olduğunu belirlemiştir. Bu ihtiyaçların atama gerçekleşen konum, cinsiyet, kıdem, yaş ve isteklilik gibi değişkenlere göre değişmediğini tespit etmiştir.

Summak ve Gelebek (2011), yılında Kilis ili merkez ilçesine bağlı köylerde görev yapan 12 birleştirilmiş sınıf öğretmeni ile bu sınıflarda karşılaşılan sorunlar ve öğretmenin gözünden çözüm önerileri ile ilgili çalışma yapmışlardır. Araştırmaya katkı sunan öğretmenlerin birden çok sınıf ile aynı anda ders yapmanın zorluklarından, kazanımların yetişmemesinden, fiziksel yetersizliklerden, ailelerin yeterli ilgiyi göstermemesinden, herhangi bir ödenek imkanının olmamasından (okul aile birliği hesabı olmadığı için), öğrencilerin hazır bulunma seviyesinin yeterli olmamasından ve aynı anda birden çok sınıf ile ders yapmanın zorluklarından şikayetçi oldukları sonucuna varılmıştır.

Yıldız (2011), kırsal kesimde görev yapan öğretmenlerin kültürel olarak çalıştıkları yer ile etkileşimlerini incelemiştir. Bölgesel anlamda kültürel zenginliklerimiz var olup bu etkileşimin kaçınılmaz olduğunu belirtmiştir. Bu etkileşimin aile-okul ilişkisine olumlu katkılar sunacağını belirtmiştir. Öğretmeni de bu kültürlenmenin olumlu ve olumsuz anlamda etkileyeceği çıkarımında bulunmuştur.

Çağlayan (2012), birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik seviyesini ölçtüğü çalışmada Erzurum’un merkez ilçelerinde görev 170 birleştirilmiş sınıf öğretmeni ile örneklemini oluşturmuştur. Araştırma neticesinde tükenmişliğin sebepleri arasında cinsiyet ve aylık gelirin etkili olmadığını; yaş, medeni durum, mesleki kıdem, çocuk sayısı, eşin çalışma durumu ve mezun olunan bölüm değişkenleri açısından farklılıkların olduğunu belirtmiştir.

Arslan (2013), birleştirilmiş sınıflı okullarda müdür yetkili olarak çalışan öğretmenlerin idari işler ile ilgili süreçlerde yaşadığı sorunlar üzerine bir çalışma yürütmüştür. Sorunların en önemlilerinin okul ihtiyaçları için kaynak oluşturma ve temizlik olduğunu belirlemiştir. Eğitimsel sürece de etkilerinin beraberinde geldiğini belirlemiştir.

Döş (2013), Kahramanmaraş ilinde görev alan 13 müfettişle birlikte birleştirilmiş sınıflarda oluşan idari sorunları nitel olarak incelemiştir. Araştırma neticesinde okullarda fiziki eksiklikler, müdür yetkililikteki deneyim eksikliği, kültürel etkileşime kapalı olmak, yeterli materyal olmaması ve çok sınıflı bir ortam problemlerini tespit etmiştir. Çözüm olarak ise müdür yetkili olarak çalışan öğretmenlere çevre ile iletişim konusunda eğitimler düzenlenmesini, tecrübeli müdürler ile stajyer havasında eğitimler ile tecrübe kazanmalarını, kırsalda okulun bulunduğu yerde ikamet etmeleri için gerekli destek ve özendirilmenin sağlanmasını ve ücretli öğretmen müdür yetkili olarak çalışıyor ise ona müstakil okul müdürlerinden birinin koç olarak görevlendirilmesini önermiştir.

Göçer (2014), birleştirilmiş sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin sorunlarına ilişkin yaptığı çalışmada öğretmenlere kulak vermiştir. Öğretmenlerin idarecilik ile ilgili lisans sürecinde bir eğitim almadıkları, birleştirilmiş sınıf eğitimi için ön bilgilerinin olmadığı ve kırsalda yaşayan sakinler ile karşılaşılan sorunların çözümü konusunda deneyimsizlik yaşadıkları gibi sorunları dinlemiştir. Denetimlerde daha çok rehberlik edilmesi ve çalışılan yerlerin şartlarının göz ardı edilmemesi de beklentileri arasında yer almaktadır. Ders dışı şeylere ayırdıkları zaman nedeniyle eğitim işleyememeleri de onların önemli sorunları arasında yer almaktadır.

Taşdemir (2014), birleştirilmiş sınıflar ile ilgili yaptığı çalışmada sınıf öğretmeni adayları ile görüşmüştür. Sınıf öğretmeni adaylarının kırsalda veya merkezde görev yapma istek ve durumlarına göre mesleki idealizmi etkileyeceğini düşünmüştür. Temalar üzerinden metafor oluşturarak öğretmenlik geleceği ile ilgili çıkarımlarda bulunulmuştur. Öğretmen adaylarının bu çalışma neticesinde görev yapacakları yerlerde çok zorlanacakları bu yüzden kendilerini iyi yetiştirip donanımlı olmaları gerektiği gerçeği de ortaya çıkmıştır.

Göksoy, Arıcan ve Sağır (2016) birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin davranışları üzerine yaptıkları çalışmada sınıf içinde öğretmen davranışlarını incelemiştir. Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine karşı cana yakın ve anlayışlı davrandıklarını aynı zamanda bir lider havasıyla onları yönettiklerini gözlemlemiştir. Azarlama, kuralcı davranma, tatminsizlik gibi olumsuz davranışların daha az sergilendiğini gözlemlemiştir.

Karayel (2017), birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar üzerine bir çalışma yapmıştır. Araştırma sonucunda elde ettiği sonuçları ekonomik, sosyokültürel ve çevre olarak kategoriye ayırmıştır. Ekonomik sorunlara; göç, işsizlik, ulaşım maliyeti ve çevre ilgisizliği problemlerini belirlemiştir. Sosyokültürel olarak ise birden çok sınıfın aynı sınıfta eğitim alması, aile ilgisizliği, kültürel çatışmalar, göç ve ailelerin eğitim seviyesi düşüklüğü gibi problemler ortaya çıkmıştır.

Çevresel sorunlara örnek olarak ise trafik, güvenlik, ulaşım, hijyen sorunları, materyal yetersizliği, taşımali eğitim, internet ve verimsizlik olarak teşkil etmiştir.

Çıkrık (2017), kırsalda ve birleştirilmiş sınıfta görev yapan sınıf öğretmenlerinin sorunlarını incelemiştir. Erzurum ve Denizli de ki birleştirilmiş sınıf öğretmenleri ile bir anket düzenleyerek bunların cinsiyet, kıdem ve okutulan sınıflara gibi değişkenlere göre yaşadıkları sorunları incelemiş ve eğitime dair bir kıyaslama yoluna gidilmiştir. İki il arasında görülen benzer ve farklı yönler tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda Erzurum ve Denizli de görev yapan öğretmenlerin daha az sorun yaşadıklarını tespit etmiştir. Okul yönetimi işleri, program okuryazarlığı ve değerlendirme sorunlarının Erzurum da Denizli'ye göre daha fazla olduğunu belirlemiştir.

Karataş ve Kınalı oğlu (2018), kırsal kesimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı problemler üzerine bir çalışma yapmıştır. Ülkemizin Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgelerinin kırsal kesimlerinde çalışan ve mesleğinin ilk yıllarını ifa eden öğretmenler örnekleminde bir çalışma olmuştur. Henüz ilk yıllarda aşılamayan altyapısal sorunlar, eğitimde eşitliğin sağlanamaması ve gerekli rehberliğin yapılmaması gibi problemler motivasyonu ve mesleki doyumu etkilemektedir.

Gönül (2019), yaptığı çalışma ile kırsalda görev yapan birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin karşı karşıya kaldığı problemleri belirlemeye çalışmıştır. Müfettişlerin çözüm değil de sorun odaklı yaklaşımda bulunduğu, müfredatın yetişmediği, veli ilgisizliği ve idari işler dolayısıyla asli görev olan öğretmenliğin ifa edilememesi gibi sorunları tespit etmiştir.

Yeşiltepe ve Korucuk (2020), araştırmalarında birleştirilmiş sınıflarda karşılaşılan problemleri tespit etmeye çalışmışlardır. Öğretmenlerin iş yükünün fazlalığı, öğretmenle ders işlemenin kısıtlı olması sebebiyle müfredatın yetişmemesi, sınıf yönetiminin zorluğu, çeşitli altyapı eksiklikleri, bireysel farklılıkların dikkate alınmaması gibi problemler tespit edilmiştir.

Bozdoğan ve Polat (2022), yürüttükleri çalışma ile birleştirilmiş sınıfta yaşanan idari problemleri ve farklı sorunları tespit etmeye çalışmışlardır. Müdür yetkili öğretmenlerin problemleri öğrencileri ile çözdükleri görülüyor. Bakanlıktan beklenti ise desteğin artırılması, rehberlik faaliyetlerin ihmal edilmemesi özellikle ilk yıllarda hizmetiçi eğitimler ile desteklenmeleri olmuştur. Merkezdeki okullarla iletişimin kurulması ve hiç kesilmemesi de bir diğer olması gereken olarak tespit edilmiştir.

2.1.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Tschanen Moran ve Woolfolk Hoy (2001) yaptıkları araştırmada öğretmenin düşünce ve yaklaşımının öğretim yöntem ve tekniğinden öğrencinin bilişsel düşüncesine kadar her şeyi etkilediğini söylemişlerdir.

Unesco'nun Herkes İçin Eğitim (EFA) bildirgesinde birleştirilmiş sınıfın gerekçeleri açıklanmış ve bu gerekçeler on ana maddeden oluşmuştur. Bunlar:

1. Yaşayan kişi sayısının az olması sebebiyle sınıflarda bir ya da iki öğretmenin olması.
2. Öncesinde müstakil olan sınıfların öğrenci sayısında yaşanan azalma nedeniyle birleştirilmiş sınıfa dönüşmesi.
3. Nüfus nedeniyle bazılarının tek bir sınıf bazılarının birden fazla sınıfı bir arada okutması.
4. Derslik ve öğretmen sayısında yaşanan eksiklik ve aksaklıklar.
5. Anne ve babaların daha başarılı olduğunu düşünerek merkezi okullara göndermesi neticesinde nüfusta görülen azalma.
6. Sınıfta eğitim alan öğrenci sayısının mevcutta bulunması gerekenden fazla olması durumunda diğer sınıf ile birleştirilmesi.
7. Okul değişikliği uygulaması sebebiyle farklı sınıflardan öğrencilerin bir arada eğitim almak zorunda olması.
8. Öğretmen istihdamında yaşanan sıkıntılar sebebiyle öğretmen yetersizliği.
9. Farklı sebepler nedeniyle öğretmen sayısında yaşanan eksiklikler.
10. İsteğe bağlı olarak okulların özellikle birleştirilmiş sınıfı verimli bulması sebebiyle bu eğitim kurumları yaygındır.

EFA kapsamında bahsi geçen bu on maddeden sadece sonuncusu isteğe bağlı olup bu da gelişmiş ülkelerde gözlemlenmektedir (Bilir, 2008). İsteğe bağlı olarak program belirleyiciler ve öğretmenler özellikle birleştirilmiş sınıfta eğitimi uygulamaktadır.

Howel (2006)'ın yaptığı çalışmada öğretmenin öz yeterlilik algısıyla öğrenci başarısı arasında bir bağlantı olmadığı görülmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin mesleki doyum düzeyleri ömründe geçen süre, meslekte geçen süre ve cinsiyet üzerinden incelenmiş ve cinsiyet dışında anlamlı bir bağ elde edilmemiştir (Can, 2006).

Valley (2012) araştırmasında kırsalda görev yapan birden fazla sınıfın bir arada ve tek öğretmenden eğitim aldığı okullarda matematik eğitimi araştırmıştır. Müstakil bir sınıfın matematik eğitimi ile kıyaslanınca arada belirgin fark olmadığını hatta birbirine yakın olduğunu saptamıştır. Birleştirilmiş sınıflarda matematik eğitiminin daha uygun olduğunu da belirtmiştir.

Rawi'nin (2013) yaptığı araştırmaya göre yüksek öz güvene sahip öğretmenlerin öğrencilerinin de daha sağlıklı bir profile sahip olacağını söylemiştir. Bir diğer bulguya göre ise öğretmen özgüveni yüksek olan bir sınıfta eğitimin sonucunun daha verimli olduğu sonucuna varılmış (Erdem & Kınır, 2022).

Güney Afrika da yapılan çalışmada kırsalda okuma yazma probleminin çok fazla olduğu bunun sebeplerinin ne olabileceği araştırılmıştır. Maddi olanak eksikliği ve okuma yazma eksikliğinin normal hayata da tesirinin çok fazla olduğu ve birçok gelişim alanını etkilediği gözlemlenmiştir. Kırsalda görev yapan öğrencilerin maddi destek sağlanması ile alanyazın erişiminin daha da artacağı gözlemlenmiştir (Henning, 2014).

Nili, Isfahani ve Hassani (2017) yaptıkları araştırmada birden fazla sınıfı tek başına okutan sınıf öğretmenlerinin süreç esnasında karşılaştıkları ve başlarından geçen tecrübeleri incelemiştir. İnceleme sonucunda gelişimini sürdüren ve gelişmiş devletlerde kırsal kesimde eğitim sürecinde birden fazla sınıfın bir arada olmasının grup halinde öğrenme ve sosyal öğrenme açısından faydalı olduğu sonucuna varmışlardır. Homojen sınıflar olmaması sebebiyle eğitim sürecinde dışarıya itilen öğrencilerin bu sistemde daha kalıcı ve bire bir öğrenme fırsatı bulabileceği de olumlu bulunmuştur.

Taale (2020) birden fazla sınıfın bir arada eğitim aldığı sınıflarda öğretim yöntemlerini araştırmıştır. Bu sınıflarda ortamın her öğrenciyi içine aldığı fakat süreç esnasında çoğunlukla öğretmenin merkezde yer aldığını bunun da zaman zaman bu kapsayıcı yana zarar verdiğini gözlemlemiştir. Öğretmen yetiştirme sürecinde bu özelliğin göz ardı edilmemesini önermiştir. Eğitimde fırsat eşitliğinin önemine dikkat çekmiştir.

Shareefa (2021) Maldiv Adalarında birden fazla sınıfın bir arada olduğu sınıflarda öğretmenlerin yöntem ve tekniklerini incelemiştir. Öğretmenlerin zaman problemi ve mesleki deneyimsizlik sebebiyle zorlandığını gözlemlemiş ve farklılaştırılmış yöntem ve tekniklerin öğrencilerin ders başarısını artırdığını hatta davranışlarına da olumlu yansımaları olduğunu gözlemlemiştir. Heterojen bir sınıfta farklılaştırılmış eğitim yönteminin öğretmen açısından işi çok kolaylaştırdığı bu sebeple bu modelin öğretmen yetiştirme sürecine dahil edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Eğitimin devamlılığı ve elverişliliği için okul idaresinin de eğitim faaliyetlerine katılmaları kendilerini güncel tutarak öğretmenlere yol gösterme sürecinde daha yetkin ve aktif olmalarını önermiştir.

2.2. Mesleki Doyum

Mesleki doyum, kişinin yaptığı işten keyif alması ve bu durumu keyifle sürdürmek istemesidir. İşe karşı hissedilen olumlu duygular yapılan işin başarılı ve mutlu yapılması ile doğru orantılıdır (Özkaya, 2019). Mesleki doyumsuzluk ise işe gitmek istememe, yapılan işten keyif alamama ve tam olarak kendini işine verememe gibi durumlarla kendini gösterir. İşini severek yapamayan bir öğretmen sosyal hayatında da enerjik ve şen olamayacaktır (Ates, 2023).

Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik durumları incelendiğinde duygusal tükenme ve duyarsızlaşmanın düşük olduğu ve bireysel başarının yüksek olduğu görülmüştür (Tuti Gamze, 2018). Öğrenciyi baştan aşağıya şekillendiren, onları hamur gibi yoğuran ve her hareketi ile onlara rol model olan öğretmenlerin ruh sağlığının ve fiziksel özelliklerinin yeterli olması gerekir (Göl, 2015). Bu da mesleğini icra eden öğretmenin, toplumu inşa sürecinde yaptığı işten aldığı haz ile mümkündür. Bu noktada kırsal kesimde ve birleştirilmiş sınıflı okullarda eğitim veren öğretmenlerin sorunları ele alınmalı, şartları daha iyi hale getirmek adına gerekli adımlar atılmalıdır.

Aynı anda dört farklı sınıfa yetememek veya yetmek için çaba sarf etmek enerjisini düşürmektedir. Tüm bunlara ilave olarak müdür yetkili olarak öğretmenlik yapanlar idari işlerle de uğraşmak durumunda kalmaktadır. Hizmetlisi olmadan her sabah soba ve çıkışta toz alma, temizlik vs. ile ilgilenen bir öğretmenin yaptığı işten keyif alması mümkün olmasa gerek. Tüm bunlar motivasyonu ve mesleğe olan bakışı değiştirecek olup yapılan işten haz almayı engelleyecektir. Birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin müstakil sınıfta eğitim veren öğretmenlere göre işe daha mutsuz ve daha az motive gittiklerini, tutum ve davranışlarına bu mutsuzluğun yansıdığını belirtmiştir (İlter, 2009). Bu sorunların üstüne gidilmesi ve öğretmenin asıl işi olan öğretmenliği icra etmesi mesleğin motivasyonunu da etkileyecektir. Bu da kırsalda ve birleştirilmiş sınıfta geriden gelen öğrencinin açığının kapanmasını ve eğitimde başarının gelmesini sağlayacaktır.

Öğretmen devamlılığı da kırsal kesimde eğitimin başarısı açısından önemli bir gerekliliktir. Mesleki doyumunu yakalayamayan, şartlarından memnun olmayan öğretmen arkadaşlar buralardan gitmenin fırsatını kollamakta ve ilk fırsatta gitmektedir. Mesleki doyumunu artırmak için yapılması gereken iyileştirmeler şartları olabildiğince düzeltecek ve neticesinde öğretmen devamlılığı sağlanacaktır.

Öğretmenlerin iş doyum algılarının yeterli olması için duygusal anlamda eksilme olmaması ve hassasiyetin kaybedilmemesi gerektiği kanaatine varılmıştır (S. B. Yılmaz & Demir, 2022). Sınıfı ve öğrencileri ile kurduğu bağı yıpratmamak ve daha da güçlendirmek adına motivasyon ve odak noktasına öğrencileri almak çok önemlidir. Bu durum da öğretmenin işini severek yapması ile mümkündür.

Mesleki doyumunu etkileyen önemli etkenlerden bir tanesi de öğrenci velileridir. Çocukları üzerine kurulu bir dünya hayal eden günümüz velileri her yaşantıda kendi çocuğunun ön planda olmasını bekleyebilmektedir. Bu durum öğretmen üzerinde baskı unsuru haline gelebilmektedir. Sınıf yönetiminde ve çeşitli etkinliklerde müdahale ve yönlendirmeye maruz kalan öğretmenler iş doyumunu açısından boşluğa düşmektedir. Bu huzursuzluk öğretmenin öğrencisi ile ilişkisine de yansıyabilmektedir. Veli eğitimleri, yeni nesil veli profilleri için bu süreçte çok önemlidir. Günümüzde hemen her okulda veli ile öğretmen veya idare tartışmaları yaşanabilmektedir. Bu durum okul eğitim-öğretim ortamının huzurunu kaçırmakta sınıfta da tüm öğrencilere yansımaktadır. Çözüm noktasında eğer ki üstüne gidilmezse problem daha da derinleşebilmektedir. Bu da eğitim ortamında içinden çıkılamayacak sorunlar doğmasına neden olabilmektedir. Tüm bu durumların olmaması adına öğrencinin ve öğretmenin huzur içinde ve mutlu olarak kendilerini eğitim sürecine dahil etmeleri adına çeşitli eğitimler ve bu eğitimlere katılımın takibi çok kıymetlidir. Eğitimler hakkında gerekli ön bilgi ya da bilgilendirici küçük sunum videoları ile eğitimlerin gerekliliği konusunda farkındalıklar yaratılmalıdır. Bütün bunlar neticesinde veli etkin katılımı sağlayacak ve bilgi sahibi olan veliler daha bilinçli olacaktır. Öğretmen ile daha az çatışan veli profili neticesinde öğretmenin mesleki doyumunu da daha üst seviyeye çıkacaktır.

Kırsalda görev yapan öğretmen hem mezhepsel hem de etnik baskı unsurları ile karşı karşıya kalabilmekte ve bu durum mesleki doyum düzeyini etkileyebilmektedir. Bu olumsuz durumlara ek olarak program çerçeve program ama müfredat aynı olduğundan birleştirilmiş sınıf ortamında yaşanan, öğretmenle ders işleyememe durumu da öğretmenin iş doyumunu etkilemektedir. Ödevli veya öğretmenli işlenen dersler ve bunların kontrolü; müfredat açısından bunların yetiştirilmesi de bir diğer beklentidir. Tüm bunlar ile karşı karşıya olan öğretmenin çeşitli imkansızlıklar ile bunları aşamaması da bir diğer problemidir.

İnternetin birçok köy okulunda altyapı eksikliği sebebiyle olmaması, elektrik kesintilerinin sık ve uzun süren aralıklarla yaşanması ve hem kişisel hem de okulun temizliği için en önemli ihtiyaç olan suyun okulda olmaması da bir diğer kırsal sorundur. Türlü yazışma ve eğitimde teknoloji kullanımı için önemli bir ihtiyaç olan internetin olmaması büyük bir eksikliktir. Hem ısınmada hem de teknoloji kullanımında olmazsa olmaz olan elektrik ise

özellikle kaçak elektrik kullanımı sebebiyle çok sık kesilebilmekte bu da eğitim öğretim ortamını ve öğretmenin şartlarını kısıtlamaktadır. Köyde şebeke suyu olmaması köylünün kuyu suyu ile ihtiyacını karşılaması okulda su eksikliğine ve ihtiyaç olan suyun taşıma su ile giderilmesine sebebiyet vermektedir. Bütün bu imkansızlıklar kırsalda öğretmenin işini çok zora sokmakta ve ilk fırsatta gitme isteği uyandırmaktadır. Netice itibariyle iş doyumu olumsuz etkilenmektedir.

Kırsalda görev yapan öğretmenlerin bir diğer eksik kalan yanı ise -özellikle birleştirilmiş sınıflarda- yanlarında onlara rehberlik edecek öğretmen arkadaşlarının veya idarecilerin olmamasıdır. Hem mesleki gelişimde hem de mesleğin ilk yıllarında oluşacak disiplin sürecinde mesai arkadaşı olmadan çalışmak çeşitli plansızlıkları beraberinde getirebilir. Sınıfa girdiği zaman öz güveni yüksek olmadan, sınıf yönetimi iyi olmadan ders işlemeye çalışan öğretmenin mesleki doyuma ulaşması pek de mümkün değildir. Özellikle çevresinde bu görevi ifa eden daha tecrübeli öğretmenlerin danışmanlığı bu süreçte çok önemlidir. Daha ciddiye alan bu süreç ile bu geçiş süreci başarı ile sonuçlanacaktır.

Sınıfa daha mutlu ve istekli giren öğretmenin dersi de verimli geçecek öğrencilerin başarı düzeyi de bu doğrultuda artış gösterecektir ve ülke olarak eğitimde istenen başarılar elde edilecektir (Çevik, 2019). Sorumluluğu ve iş yükü noktasında kendini rahat hissedenden bir öğretmen tüm enerjisini öğrencileri ve eğitim öğretim ortamı için harcadığında mutlu olacaktır. Üzerindeki yük ve sorumlulukları hafifletilen ve ders dışı konulardan muaf tutulan bir öğretmenin başarı yakalaması kaçınılmaz olacaktır. Kişilik olarak kendisine ve mesleğine duyduğu saygı da artacak ve mutlu öğretmen mutlu okul beklentisi gerçekleşmiş olacaktır.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin analizi ve araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada veri toplama süreci olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma, algıların ve olayların doğal ortamından gerçeğe uygun ve bir bütün halinde incelenmesine olanak sağlamaktadır. Bu araştırma tekniğinde kuram oluşturmayı temele alan bir anlayış sosyal halleri içinde kendi yerinde araştırma ve idrak etmeyi temele alır. Kaynak olarak Konya'nın Bozkır ve Hadim ilçelerinde birleştirilmiş sınıflı okullarda görev yapan sınıf öğretmenleri belirlenmiştir.

Nitel araştırmaların esas amacı konuya ilişkin olay, problem ve durumlara yönelik anlam çıkarmaktır. Yarı yapılandırılmış görüşmede de incelenmek istenen konu hakkında aynı türden bilgiler toplanmak amacı olduğu için benzer şartlarda çalışan kırsal kesim öğretmenlerine belirlenen sorular sorulmuştur. Bu çalışmada da kırsal kesimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleki doyumuna ilişkin görüşleri belirlenmek istendiğinden araştırmaya uygun olması sebebiyle nitel araştırma yaklaşımının yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir. Görüşmede elde edilen içerik, analizi yapılarak yorumlanmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Konya ili Bozkır ve Hadim ilçelerinin kırsal mahallelerinde görev yapan 30 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 17 tanesi Bozkır'ın Hacılar, Söğüt, Yazdamı, Ayvalıca, Sorkun, Üçpınar, Koçaş, Soğucak Işıklar, Karayahya, Çağlayan, Yel beyi ve Kildere mahallelerinde birleştirilmiş sınıfta görev yapmakta olup 13 tanesi de Hadim'in Eşenler, Bolat, Bağ başı, Bademli, Gerez, Dedemli ve Göynükışla mahallelerinde birleştirilmiş sınıflı okullar da görev yapmaktadır. Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinin tamamı mesleklerinin 6-10 arası yıllarını çalışmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan görüşme yöntemi ile elde edilmiştir. Kırsal kesimde görev yapmanın güçlüklerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin düşüncelerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından alanyazın taranarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme soruları araştırma yapılan alanda çalışan 2 uzmanın görüşüne sunulularak son şekli verilmiştir. Araştırma sürecinde kırsal kesimde görev yapan sınıf öğretmenlerine cevaplamaları amacıyla görüşme formunda yer alan şu sorular yöneltilmiştir:

1. Kırsal kesimde görev yapmanın sorumluluğu ve farkını nasıl açıklarsınız?
2. Öğrencilerin ve ailelerin okula ve eğitime ilişkin bakış açıları nasıl?
3. Okul öncesi eğitim durumu nedir ve bu durum sizi nasıl etkiliyor?
4. Taşınmalı eğitime ilişkin gözlem ve deneyimleriniz nelerdir?
5. Okula ulaşma ilişkin düşünceleriniz nedir?
6. Mevsimlere göre özellikle kış aylarında okula ulaşım nasıl oluyor?
7. Okulun yardımcı personel (hizmetli) durumu nedir?

3.4. Veri Toplama Süreci

. Araştırma öncesi kırsal kesimde görev yapan sınıf öğretmenlerine ulaşılmış ve yapılacak görüşme hakkında gerekli bilgilendirme yapılmıştır. Sonrasında bu öğretmenlerin uygun oldukları bir saate randevu alınmıştır. Ulaşılan sınıf öğretmenlerinin tamamı çalışmaya katılmak istemiş ve uygun oldukları bir zamana görüşme saati vermişlerdir. Görüşme sürecinde veri kaybı olmaması adına ses kayıt cihazı kullanılmış ve görüşmeler izin alınarak kaydedilmiştir. Araştırma da öğretmenlerin gerçek kimliklerine yer verilmeyeceği, görev yapılan kurum bilgilerinin paylaşılabileceği belirtilmiştir. Ayrıca öğretmenlere anlaşılmayan noktaların sorulabileceği, hazır olduklarında görüşmenin başlayacağı belirtilmiştir. Görüşmeler ortalama 20 dakika sürmüştür. Samimi bir şekilde gerçekleşen görüşmelerde sınıf öğretmenleri sorulara içtenlikle cevap vermiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Kırsal kesimde görev yapan sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerin ses kayıtları üzerinde hiçbir değişiklik yapılmadan görüşme sırasına göre tek tek dinlenerek yazıya dökülmüştür. Görüşme yazıya geçirilirken her birine K1, K2 gibi numaralar verilmiştir. Yazıya geçirilen kayıtlar incelenerek, içeriği maddeler halinde kodlanmış, sonrasında birbiri ile ilişkisi olduğu görülenler bir tema altında toplanmıştır. Araştırma süreci ile ilgili alanyazını dikkate alarak 4 tema oluşturulmuştur. Temalar aşağıda ifade edildiği şekildedir:

1. Birleştirilmiş sınıf
 - 1.1. Dört sınıflı birleştirilmiş sınıf
 - 1.2. İki sınıflı birleştirilmiş sınıf
2. Ulaşım ve iklim şartları
3. Birinci sınıf öğrencilerinin eğitimi
4. Aile'nin okula ve eğitime bakışı
5. Taşınmalı eğitim kapsamında eğitim alan öğrencilerin okula ve derse uyumu
6. Anasınıfının eksikliği veya varlığının ilkokula etkisi

Belirlenen araştırma sorularına verilen cevaplar içerik analizleri yapılarak yorumlanmıştır.

3.6. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel araştırmalarda elde edilen verilerin detaylı bir biçimde raporlanması, doğrudan alıntılara yazım sürecinde yer verilmesi ve tüm görüşmelerden yola çıkarak sonuçlara ulaşılması geçerliğin sağlanmasında önemli görülmektedir (A. Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu araştırmada iç geçerliği sağlamak için öncelikle alanyazın detaylı bir şekilde taranarak görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunda yer alan soruların anlaşılabilirliğini belirlemek amacıyla öncelikle iki öğretmen ile ön görüşme yapılacaktır. Görüşme sonuçlarına göre danışman öğretim üyesi ile düzeltilmesi gereken veya yeterince anlaşılır olmayan maddeler düzenlenecektir. Ayrıca görüşme süreci ile ilgili öğretmenlere kimlik bilgilerinin gizli kalacağı, görüşmelerin kimse ile paylaşılmayacağı ve tamamen bilimsel amaçla kullanılacağına ilişkin gerekli bilgilendirme yapılacaktır. Ek olarak araştırma sürecine ilişkin katılımcılara ayrıntılı bilgilendirme yapılarak inandırıcılık ve geçerlik arttırılmaya çalışılacaktır.

Güvenilirliği artırmak amacıyla görüşme sonrası elde edilen veriler yazılı hale getirildikten sonra katılımcılara gönderilerek görüşlerine ilişkin onayları alınacaktır. Araştırma süreci hakkında katılımcılara ayrıntılı açıklamalar yapılarak güvenirliliğin ve geçerliliğin artırılması hedeflenmektedir.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde kırsal kesimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleki doyumlarına ilişkin görüşleri dikkate alınarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Birleştirilmiş Sınıfa İlişkin Bulgular

Kırsal kesimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleki doyumlarını incelemeye yönelik olan bu çalışmada görüşme yapılan ve düşünceleri not edilen öğretmenlerin hepsi birleştirilmiş sınıfta birden fazla sınıfı bir arada okutmaktadır.

Görüşme gerçekleştirilen öğretmenlerden 12'si tek öğretmenli olup dört sınıfı bir arada okutmaktadır. Bu 12 sınıf öğretmenin 10'unun okulu da tek derslik olup okul bünyesinde herhangi bir anasınıfı veya ortaokul dersliği yoktur. Aynı zamanda müdür yetkili de olan bu öğretmenlerin okullarında kadrolu hizmetli eksikliği de mevcuttur. Tek öğretmenli olarak geriye kalan 2 sınıf öğretmeni ise ortaokulun bünyesinde eğitim faaliyetini sürdürmekte olup okul müdürlüğü kadrosu da ortaokulda olduğundan müdür yetkili değildir. Öğrenci sayıları en az olan okulda 9 olup en fazla olan okulda 19'dur.

Görüşme yapılan öğretmenlerden yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilen diğer 18 sınıf öğretmenin çalışma şartları diğer 12 sınıf öğretmenine göre nispeten daha iyi olup onlar iki sınıfı bir arada okutmaktadır. Bu sınıf öğretmenlerinin ilkokul bünyesindeki öğrenci sayısı 21'in üzerinde olduğundan ikinci bir sınıf öğretmeni kadrosu da vardır. 18 sınıf öğretmenin çalıştığı ilkokullar ortaokul ile aynı binada olduğundan idarecilik yapma zorunlulukları yoktur. Hepsinin okul bünyesinde anasınıfı mevcut olup çocuklar okula daha hazır gelmektedir. Yardımcı hizmetli mevcut olup sayı olarak yetersizdir. Öğrenci sayıları en az 8 en fazla 17 olup hepsinin okuttuğu şubeler 1.-2. sınıf veya 3.-4. sınıftır.

Görüşme gerçekleştirilen yaşam yerleri genel olarak eskinin kasabası şimdi ise mahalle olduğundan -büyükşehir yasası sonucu- nüfusları her geçen gün azalmaktadır. Okullar derslik sayısı anlamında kapasitenin çok üzerinde olmasına rağmen öğrenci sayısının her geçen gün göç, iş imkanının eksikliği, sosyal etkilenme (köyde kimse kalmadı düşüncesi) gibi çeşitli sebeplerden dolayı azalması nedeniyle kullanılamaz veya tadilat ister noktadadır. Yapılan alan taramaları her geçen gün nüfusun daha da azalacağını göstermekte olduğundan okullara yatırım yapmak çok makul görülmemektedir. Bu durum öğretmenlerin her yıl norm fazlası olma durumu ile karşı karşıya kalmaları anlamına gelmekte olduğundan öğretmenlerde tedirginlik yaratmakta ve onların yaşam yeri açısında güvensiz hissetmelerine neden olmaktadır.

Bu tedirginlik ve emanetçi olma durumu, okula yatırım yapılmaması sebebiyle yaşanan aksaklıklar öğretmenin sınıfa daha mutlu girmesine engel olmaktadır. Kırsal kesimde görev yapmanın en büyük kaygılarından birinin norm kadro fazlası olma durumu olduğunda görüşülen tüm öğretmenler görüş belirtmiştir.

Ailelerin eğitime bakışı konusunda genel olarak eksiklikler olduğu belirtilmiştir. Ailelerin birçoğu mevsimlik işlerde çalışmakta olduğundan devamsızlık problemi çok fazla yaşanmaktadır. Öğrenciyi de eve para getiren bir birey olarak gören ailelerin eğitime önem vermemesi, devamsızlığı önemsememesi ve öğrencinin dersinden geri kalması kırsalda görev yapan öğretmenlerin karşılaştığı bir diğer problemdir. Bu durumu aileye farklı yollarla anlatmaya çalışan öğretmenlerin dikkate alınmadığı da bir gerçektir. Öğretmenler bu durumla ilgili pek çok toplantı yapmasına rağmen önüne geçememekten duydukları rahatsızlığı ifade etmişlerdir.

Ö 1: Veli toplantısına getiremediğim, telefonla zor ulaştığım bir veli bana devamsızlığı önemsemediğini anlattı. Bende dersinden geri kaldığını anlatmama rağmen bunun çok önemli olmadığını söyledi. Çocuk ise potansiyeli olan ve derslere ilgili bir öğrenci. Onu kaybetmememiz gerekir dememe rağmen anlatamadım. En sonunda veli toplantısının birine katıldım ve altına kırmızı halı serdim.

Kırsalda veli profilinin tamamının böyle olmadığını bilinçli veli profilinin de var olduğundan bahis geçmiştir. Kırsal da yaşamlarını sürdürmelerine rağmen her türlü kırtasiye ihtiyacını tedarik eden, verilen ödevlerle ilgilenen ve çocuklarına örnek olmak adına onunla kitap okuyan velilerin de olduğu öğrenilmiştir. Bu velilerin rahatsız olduğu konu ise çocuklarının birleştirilmiş sınıfta eğitim almasıdır. Birleştirilmiş sınıfta öğretmen rehberliğini müstakil bir sınıfa göre en az yarı yarıya azaldığının farkında olan bu veliler yaşadıkları yerleri bırakıp şehir merkezlerine taşınmayı düşünmektedir. Hatta her geçen yıl kırsalda göç olayının yaşandığı ve bu durumun düzeni kırsalda olanları bile göçe zorladığı köyde kalanları da tetiklediği görülmüştür.

Ö 2: Öğretmenle ders işleme durumunun normal müstakil bir sınıfa göre en az yarı yarıya olduğunun bilincinde olan bu veliler kırsalda kimsenin kalmamasından kaynaklı çocuklarının da eğitimini düşünerek taşınmayı bile düşünmektedir. Pek çoğunun işi, evi ve ailesi buralarda olmasına rağmen bu eğitim durumu onları göçe zorlamaktadır. Bu durum bir döngü haline gelmekte ve her geçen yıl öğrenci sayısının azalmasına neden olmaktadır. Öğrenci sayısının azalması okulun tabiri caiz ise hayalete dönmesine neden olmaktadır

Görüşme gerçekleştirilen öğretmenlerin çalıştığı bu okulların bünyesinde anasınıfının olmaması sınıf öğretmeni için büyük bir eksiklik olarak görülmektedir. Okula uyumda, çocuğun sosyalleşmesinde, el göz koordinasyonunun istenen seviyede olmasında ve dil probleminin aşılmasında anasınıfının rolü yadsınamaz. Tüm bu beklentilere rağmen bahsi geçen kırsal mahallelerde öğrenci sayısının yetersizliği ve anasınıfının taşımaya dahil edilmemesi nedeniyle anasınıfları yoktur. Bu durum birden fazla sınıfı bir arada okutmak zorunda olan sınıf öğretmenlerinin özellikle birinci sınıfa yeni başlayan öğrencilerde çeşitli problem ve eksikliklerle karşılaşmasına neden olmaktadır. Öğretmenlerin genel olarak rahatsız olduğu konu sosyal gelişimde, kendini ifade etmede ve kas gelişiminde yaşanan eksiklikler üzerine olmuştur.

Ö 3: Anasınıfı olmayınca çocuk ilkokula hazırlıksız geliyor. Kalem tutmakta çok zorlanıyor. Sadece bedensel değil sosyal gelişimde çok kısıtlı oluyor. Arkadaşları ile uyum, okul kuralları vs. çok zorlanıyorlar. Bu durum öğrencinin diğerlerine göre geriden gelmesine sebebiyet verebiliyor.

Araştırma kapsamındaki bu okulların bazılarında anasınıfı mevcuttur. Fakat anasınıfı taşımali eğitim kapsamına dahil edilmediğinden bulunduğu yerde okul olmadığı halde taşımali eğitim ile okul olan yerlere ilkokulda gelebilen öğrenciler de mevcuttur. Bu öğrencilerin ilkokula uyum sağlaması ve diğerlerinin anasınıfına dayanan arkadaşlık ilişkisi olduğu için bu çocuklar uyum noktasında zorluk yaşamaktadır.

Ö 4: Görev yaptığım okulda ilkokul birleştirilmiş sınıflı eğitim vermektedir. Okulda ortaokul ve anasınıfımızda mevcut. Ben birinci ve ikinci sınıfı bir arada okutuyorum. Aynı zamanda okulumuz taşımali eğitim merkezi olduğundan yaklaşık 6 köyden öğrenciler hem ilkokula hem de ortaokula servisler ile gelmektedir. Bu 6 köyden anasınıfına gelebilecek her yıl ortalama 3-4 öğrenci olmasına rağmen taşıma kapsamında anasınıfı olmadığı için bu öğrencileri getiremiyoruz. İki yılda bir birinci sınıfları ben okutuyorum ve 8 yıldır burada görev yapıyorum. 8 yılda 4 defa birinci sınıf okuttum. Birinci sınıfları her okuttuğumda anasınıfı eğitimi almayan ve bu taşımali eğitim kapsamındaki 6 köyden en az 2-3 öğrencim oldu. Bu öğrenciler 6-7 yaşlarında yabancı bir yaşam merkezine gelmenin, bir anda ailesinden ortalama 10-15 km uzaklaşmanın etkisini pek çok kez sancılı atlattı. Daha öncesinde anasınıfı eğitimi kapsamında bu fırsat eşitliğinden bu öğrenciler de yararlansaydı bu süreç daha az sancılı olur ve bu öğrenciler gerek okula uyum gerek sosyalleşme ve gerekse dil gelişimi açısından dezavantajlı duruma düşmezlerdi. Eğitimde fırsat eşitliği var iken ve taşımali eğitim ile ilkokul/ortaokul taşınırken bunun anasınıfı seviyesine indirgenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Ö 5: Görev yerim eskiden kasaba olan şimdi ise Büyükşehir yasası ile mahalleye dönüşen bir yaşam merkezi. Burada da bu dönüşüm sancılı oldu ve maalesef nüfus her geçen yıl azalmakta. Kendim de buralıyım ve buranın geçmişini bilen bu okulda eğitim alan birisiyim. Geçmişte en az iki en fazla üç şubesi olan ilkokuldu burası. Şimdi ise iki öğretmen ile ilkokulda eğitim veriliyor. Seneye öğrenci sayısının 21'in altına düşme ihtimali var. Bu da ilkokulun tek öğretmen ile eğitimi devam ettirme ihtimalini ortaya koyuyor. Anasınıfı mevcut ama sayı hep sınır olan 10 civarında seyrediyor. Okulumuza 8 farklı mahalleden taşınmalı eğitim ile öğrenci geliyor. Buralarda hem ilkokul hem de ortaokul mevcut değil. Bu 8 mahalleden her yıl ilkokula en az 2 en fazla 5 öğrenci gelmekte. Bu mahallelerde anasınıfı çağında da bu sayılarda öğrenci mevcut. Taşıma kapsamında okul öncesi dahil olmadığından bu öğrenciler anasınıfı eğitimi almadan doğrudan birinci sınıfa başlamaktadır. Kendi köyümün öğrencileri ise anasınıfında eğitim alarak birinci sınıfa başladığı için hem uyum noktasında hem akademik başarı noktasında hem de hazır bulunuşluk açısından daha avantajlı olmaktadır. Eğitimde fırsat eşitliği ve tüm çocukların eğitim alma hakkı olduğunu düşünürsek ve taşınmalı eğitim noktasında böyle bir altyapımız da mevcut iken bu çocukları bu sürece dahil etmek hem anasınıfının devamlılığını sağlayacak hem de bu çocukların ilkokula başlayınca gerek uyum açısından gerekse de akademik başarı anlamında daha da başarılı olmasını sağlayacaktır. Bu sebepten ötürü göçler vesilesiyle hem köyümün günden güne kan kaybı yaşaması hem de okulun bu duruma düşmesi beni çok üzmektedir.

Anasınıfı olan okulların da birçoğu ortaokulla beraber aynı binada veya öğrenci sayısı olarak tam sınır sayı olan 10 civarındadır. Görüşme yapılan okullardan anasınıfı olanlarda ise durum daha olumludur. Çocuklar okula daha hazır gelmekte, kendini iyi ifade etmekte ve sosyal uyum açısından daha olumlu bir sınıf ortamı olmaktadır. Bu durum birleştirilmiş sınıfı okutan öğretmen açısından ise son derece olumlu karşılanmaktadır.

Ö 6: Görev yaptığım okulda anasınıfımız var. Ben dört sınıfı bir arada okutuyorum. Okul müdürlüğü ortaokulun bünyesinde olduğundan müdür yetkili değilim. Anasınıfımızda 10 öğrenci var. Ortalama 6-7 tanesi seneye birinci sınıfa başlayacak. Geçmiş yıllara göre bu sayı sürekli azalıyor. Üç yıldır bu okulda görev yapıyorum. Üç yıldır dört sınıfı bir arada okuttuğumdan burada her yıl birinci sınıfı ben okuttuğum için biliyorum bu sayıları. Anasınıfı bizim için büyük bir fırsat. Umarım kapanmaz çünkü çocukların okula uyumunda ve hazır gelmesinde büyük bir ön hazırlık süreci içeriyor. Eğitim olarak ortalama günde en fazla 2 dersi öğretmenle işleyen bu sınıflarda öğrencinin zaman kaybetmemesi adına anasınıfı çok önemlidir.

Görüşme yapılan 30 sınıf öğretmeninden 20 öğretmenin görev yaptığı okul taşınalı eğitim kapsamında eğitim vermekte olup hepsinin farklı mahallelerden gelen öğrencileri mevcuttur. Bu okullara taşınalı eğitim ile öğrenci gönderen mahallelerden bazılarında ortaokul olmadığı için sadece ortaokula gelenler mevcut iken bazı mahallelerden bu okulların hem ilkokul kısmına hem de ortaokula öğrenci gelmektedir. Sadece ortaokula gelen ilkokulu kendi mahallelerinde alan öğrencilerde uyum ve derse katılım konusunda elbette ki hem farklı mahalleye eğitim almaya gelmeleri nedeniyle hem de ortaokula geçmenin etkisiyle uyum ve akademik başarı açısından çeşitli problemler yaşanmaktadır.

İlköğretimin ikinci kademesi olan ortaokul da ilkokula nispetle öğrenci takibinin daha zor olduğu bilinmektedir. Sınıf öğretmeni İngilizce ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi dışındaki tüm dersleri işleyen kişi olduğundan öğrencilerin her türlü gelişimini günlük takip etmektedir. Ortaokulda ise branş öğretmenlerinin haftalık sınırlı sayıda derse girmesi ve hemen hemen tüm sınıfların dersine girmesi sebebiyle öğrenci takibi zorlaşmaktadır. Takibin zorlaşması bazı öğrencilerin uyum ya da diğer problemlerinin fark edilmemesi ile birleşince öğrencinin kaybolmasına sebebiyet vermektedir. Bu konuda görüşme gerçekleştirilen öğretmenlerden Ö 7 düşüncesini şu şekilde ifade etmektedir:

-Görev yaptığım okul taşıma merkezi konumunda eğitim vermekte olan bir okul olup okulumuza farklı mahallelerden öğrenciler taşıma yoluyla eğitim almak üzere geliyor. Bunların geldiği mahallelerden 5 tanesinde ilkokul var, 3 tanesinde ise ne ilkokul ne de ortaokul yoktur. Ortaokula gelen öğrencilerin akademik başarılarının düşmesine özellikle sınıf öğretmenleri ile yaptığımız görüşmede çok şaşırıyorlar. Bunda sosyal uyum ve ortaokula geçişin büyük bir etkisi olduğunu düşünüyorlar. Bende onlar gibi düşünüyorum. Bu yıl beşinci sınıfların sınıf öğretmenliğini yaptığımdan süreci baştan sıkı tutmak adına aileleri de sürece katma mücadelesi veriyorum. Düzenli, sık veli toplantıları ve aile eğitimleri ile onları sürekli süreçte aktif kılma çabasındayım. Çünkü çocuklar bu geçiş sürecinde kendilerini yalnız hissedebiliyor. Taşınalı eğitim ile uzak mahallelerden gelen öğrencilerde okulun bulunduğu mahallede eğitime devam eden öğrenciler ile türlü farklılıklar gözleendiğinden ailelerin belli aralıklarla okula ve eğitimlere katılmasının bu farklılığı azalttığını düşünüyorum. Okulun bulunduğu mahallenin öğrencilerinin taşınalı gelen öğrencilere hoşgörölül ve saygılı hatta misafirperver davranmaları da bu süreçte önemlidir. Onlara zorbalık yapmaması bazı önlemler almak da gerekmekte olup bunlardan bazıları; zorbalığı engellemek adına düzenli göz denetimleri ve tabiri caizse göz açtırmama durumları ayrıca sürekli teyakkuz halinde olma gibi tedbirlerdir. Kaynaşmayı ve ortak alanı paylaşmayı amaçlayan etkinlikler de önemlidir bu süreçte hiç şüphesiz. Bu tedbir, planlama ve düzenlemeler ile süreçte en mükemmeli hedeflemek amacındayım.

Taşımalı olarak, eğitim almak için okulumuza gelen ve bulunduğu yerde ilkokul da olmadığından bunu ilkokul sürecinde yaşayan diğer öğrenciler için ise durum daha vahimdir. Bu öğrenciler yaş olarak çok küçük yaşta ailelerinde ayrı ve uzak bir yerde eğitim alma durumunda olduğundan ve anasınıfı eğitimini alamadan bu okul heyecanı ve aileden ayrılma sürecini uzak yerde yaşadığından süreç daha sancılı olmaktadır. Öğretmenlerden Ö 1 bu konuda düşüncesini şöyle ifade etmektedir:

-Okulumuza taşımalı eğitim ile gelen mahallelerden üç tanesinde ilkokulda olmadığından bu öğrenciler okul heyecanını ilk olarak bizle yaşamaktadır. Ailelerinden uzakta yaşanan bu süreç birçok kaygıyı da beraberinde getirmektedir. Bu kaygıların birden çok sebebi var bana göre. Bazı ailelerin sürekli çocukların yanında olmak istemesi en önemli sebebidir. Uzak mahallelerden gelen öğrencilerin böyle bir olanağı olmadığından bu onları da kaygılandırmaktadır. Bir diğer neden ise anasınıfı eğitimi alamamalarıdır. Anasınıfı taşımalı eğitime dahil olmadığından bu çocuklar anasınıfına gidememekte ilk okul heyecanını birinci sınıfta yaşamaktadır. Bu da gerek okula uyumda gerekse aileden uzakta olmaktan kaynaklı öğrenciyi kaygılandırmaktadır. Bu konuda aile eğitimleri çok önemlidir. Ailelerin sürece etkin katılımı öğrencinin hem uyumunda hem de akademik başarısında etkili olmaktadır. Bilinçli veliler bilinçli öğrenciler için gereklidir.

Öğretmenlerin bir diğer problemi olarak ulaşım ön plana çıkmaktadır. Kırsal yaşam alanlarında görev almaları sebebiyle okulların bulunduğu yerlerde birçok olanağın eksik olması; bu arkadaşların ilçe merkezinde yaşamlarını sürdürmek istemelerine sebebiyet vermektedir. Kırsalda görev yerlerinin olduğu yaşam alanlarında konut ihtiyacının giderilememesi veya olan konutların hem fiziki hem de yaşam kolaylığı açısından istenen durumda olmaması öğretmenleri ilçe merkezine sürüklemektedir.

Kış şartlarının ağır olduğu iki ilçede yapılan bu çalışmada ulaşım öğretmenler açısından büyük bir problem olmaktadır. Okulların bulunduğu konumlarda gerekli konut ihtiyacının giderilememesi ilçe merkezlerini tercih etmeye sebebiyet vermektedir. İlçe merkezinden görev yerlerine ulaşım ise şahsi araç olmaması durumunda türlü aksaklıklar yaşanabiliyor.

Ö 8: Görev yaptığım köyde hiç boş ev yok. Bu yüzden Hadimden gidip gelmem gerekiyordu. Evi Hadimden tuttum. Oraya da kış şartlarında gidip gelirken çok zorlanıyorum. Aralık ayında karlı günlerde yollar buzlu iken yolda kar tatili haberi geldi. O gün birçok defa aracı kaydırmamıza rağmen okula gitmemiz gerekiyordu. Aracım olmadığından toplu taşıma araçlarını kullanıyorum. Onlarda bir problem yaşandığında devamsızlık yapma gibi durumlarla karşılaşma ihtimalim var. Köyde boş bir ev olsa tutmayı düşünüyorum ama maalesef yok.

Bir diğerk öğretmen arkadaş E.İ de aracı olmadığı için köyde harabe gibi bir evde kalmak zorunda olduğunu dile getirdi. Köyden ilçe merkezine günde bir defa gidiş-gelişin yapılmasından kaynaklı bu evde kalmaya mecbur olduğunu söyleyen E.İ ilçe merkezinde kalsaydı okul saatlerine uygun gidip gelemeyeceğini bildiği için bu yolu seçtiğini ifade etti. Hastane işleri olduğu zaman sağlık ocağı olmadığı için ilçe merkezine gitmeleri gerektiğini ifade eden E.İ acil durumlarda köylülerden yardım istediklerini belirtti.

Görüşme gerçekleştirilen öğretmenlerin 21'i ulaşımda yaşanabilecek türlü aksaklıklar, özel aracının olmaması, ehliyet ve şoförlük olmaması, ulaşım süresinin uzunluğu gibi nedenlerle okulun olduğu yerleşim yerinde ikamet etmeyi tercih ediyor. Evlerin birçoğunun sobalı ve fiziki olanak olarak yetersiz olması onları zorlayan bir diğerk neden olarak öne çıkıyor. Bazılarının ev bulmakta zorlandığı bazı köylerde boş evinde olmadığı görülüyor.

Ö 9: Şanlıurfa'dan Hadim'in Bolat mahallesine il dışı tayini ile atandığım dönemde ilişik kesme ve göreve başlama işlemleri için buraya babamla birlikte geldim. Hadim İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nde ve okuldaki işlerimi hallettikten sonra köyde boş ev araştırması düşüncesiyle dolaştık. Maalesef hiç ev bulamadık. Ağustos ayında eş durumu tayini ile eşimin nereye tayin olacağı belirsizliği çok paniğe kapılmamamızı engelledi. Ağustos ayında eşimde Dedemli mahallesine tayin olunca evi Dedemli'den tutmaya karar verdik. Ben aracım ile Bolata günlük gidiş geliş yapmak durumunda kaldım. Dedemli mahallesi yapılan baraj nedeniyle büyük kısmı su altında kalacağından ve köy henüz tamamen boşaltılmadığından -ama gidenlerde çok fazlaydı- boş ev vardı. Daha sonra Bolat'ta boş ev hiç olmadı. Eğer eşim Dedemliye tayin olmasa ve evi Bolat mahallesinde tutmak zorunda kalsaydık dışarda kalabilirdik. Aracım olmasa veya ehliyetim olmasa bu kaçınılmazdı. Ulaşım ve konaklama kırsaldaki öğretmenlerin önemli bir sorunu. Lojman veya öğretmene kalabileceği alternatif yer sağlanmalı kırsal mahallelerde. Bu büyük bir ihtiyaçtır. İlçe merkezi olan Hadim'den Bolat veya Dedemliye ulaşım ortalama 45-60 dakika sürmektedir. Bu durumda olsaydım zamanım ve enerjim boşa gidecek ayrıca maddi yüküm bir hayli artacaktı. Bu sebeple lojmanlar için ödenek ayrılmalı ve gerekli tadilat yapılmalı düşüncesindeyim.

Öğretmenlerden 9'u ise gerek eşlerinin farklı yerlerde (ilçe merkezi veya farklı köylerde) görev yapmasından gerekse konaklama ihtiyacının karşılanmaması nedeniyle (konut eksikliği, fiziki şartların kalmaya uygun olmaması) gibi gerekçelerle ilçe merkezinden görev yaptıkları mahallelere günlük gidiş geliş yapmaktadır. Ortalama 45 ile 60 dakika arası süren bu yolculuklar hem zaman açısından hem de maddi açıdan öğretmenleri zorlamaktadır. Bunlara ek olarak kış şartlarının sert geçmesi de çeşitli riskleri beraberinde getirmektedir. Bölge şartlarını bilmeyen ömründe hiç araca zincir takmamış ve karda araba kullanmamış öğretmenlerin bu şartlara uyum sağlaması epey sürmüş ve bu süreçte atlattığı türlü kaza riskleri de olmuştur. Bu konuda düşüncesini sorduğumuz öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

Ö 10: Bozkır ilçesinin Kuşça mahallesinde görev yapıyorum. Eşim de farklı ve tam tersi istikamette olan Soğucak mahallesinde görevini ifa ediyor. Geçen yıl Mardin' den tayin olduk. Bozkırda ikinci yılımızı çalışıyoruz. Ulaşım konusunda eşimin görev yerinde ortaokulda olduğundan servis imkanları var. Ortalama 45 dakika sürüyor. Kış şartlarında daha uzun da sürebiliyor. Kar çok yağan yerler buralar ve kırsal mahalleleri ilçe merkezine göre daha yüksek olduğu için ve araziler engebeli olduğundan ulaşmak çok riskli ve zor. Benim görev yaptığım Kuşça da Konya yolu üzerinde ve içeriye 5 km mesafededir. Tek öğretmen olduğumdan servis imkanları yok maalesef. Kendi aracım ile gidiş geliş yapıyorum. Kendim Mersin ilinin Anamur ilçesinden olduğumdan ömründe kar görmemiş bir insanım. Kuşça mahallesi de Bozkır'a göre yüksekte bir yerleşim yeri. Yolları da hayli virajlı. Ulaşım konusunda zorlandığım çok fazla oldu. Bir defasında Bozkırda bile 20 cm kar varken tatil haberi gelmediği için yola çıkmak zorunda kaldım. Köye doğru yol aldıkça karın seviyesi yükseldi. Yolda köye yaklaşık 2 km kala okullar tatil haberini aldım ama buraya gelene kadar yaklaşık bir saatim yolda geçti. Birçok defa aracı kaydurdım. Tecrübe konusunda karda kullanma kabiliyetim burada gelişti. Temenni ediyorum ki kazasız bu süreci atlattırım. İdarecilik sınavına girip idareci olma düşüncem var. Başka türlü buraya gidip gelmek çok zor oluyor benim açımdan.

Öğretmenlerin kırsalda görev yapmalarının öğretmen devamlılığı sürecini de sekteye uğrattığı görülmektedir. Kırsalda konut probleminin olması ve ulaşımın hem zaman açısından epey zaman alması hem de kış şartları gereği tehlikeli geçmesi öğretmeni buradan bir an önce gitmeye sevk edebiliyor. Bunun da ilk akla gelen yöntemi EKYS (Eğitim kurumlarına yönetici seçme) oluyor. Öğretmenler bu sınava girerek daha merkezi veya ulaşımın daha kolay olduğu yerlere idareci olarak gitmeyi amaçlıyor. Bu durum kırsalda özellikle tek öğretmenli okullarda öğretmen devamlılığının olmasını engelliyor. Öğrencinin takibi ve tanınması yeni öğretmen ile zaman alacağından çocukların zaman kaybına da neden olmaktadır. Yukarıda ismi geçen Kuşça mahallesinde son 3 yılda üç sınıf öğretmenin 1 yıl çalışarak oradan ayrılması tam da anlatılanı örneklemektedir. Bu okullar sadece bu iki ilçede değil ülkenin birçok yerinde geçiş güzergahı olarak kullanılmaktadır. Bu okulların ulaşım, fiziki, altyapı ve donatım ihtiyaçları giderilmeden ve barınma gibi temel ihtiyacı karşılanmadan bu şekilde olmaya devam edecektir. Bu da dört veya iki sınıf bir arada eğitim alan çocukların sürekli öğretmen değiştirmesi gibi bir durumu beraberinde getirmeye devam edecektir.

Okulların temizlik, tadilat ve tamir işleri ise özellikle kırsalda çok önemlidir. Malzeme tedarik sorunu kırsalda tamirin kaçınılmaz olmasını sağlamaktadır. Ayrıca düzenli temizlik de okulların hijyeni açısından olmazsa olmazdır. Ayrıca gerek okul içinde gerekse okul bahçesinde yer alan okula bağlı yan binalarda da küçük çaplı düzenleme ve onarım ihtiyacı doğabilmektedir. Tüm bunların karşılanması ise hizmetli ile mümkündür. Milli Eğitim Bakanlığı bu konuda farklı istihdam türleri ile hizmetli ihtiyacını karşılamaktadır. Kadrolu yardımcı hizmetlilere ek olarak İş-kur iş birliği ile sadece okul döneminde istihdam edilen personeller de okulların bu ihtiyacını karşılamaktadır. Bu yıl ilk defa İşgücü Uyum Programı adı altında bir istihdam yöntemi ile yine İş-kur ile iş birliği yapılarak istihdam yoluna gidilmiştir. İşe başlamaların okulların açıldığı ilk hafta olmaması hiç personeli olmayan okullarda yeni eğitim öğretim yılına hazırlıkta farklı problemleri beraberinde getirmiştir. Haftada üç gün olarak çalıştırılan bu personele günlük çalıştığı gün üzerinden cüzi bir miktar yevmiye ödenmektedir. Bu da istihdam anlamında ve günlük işlerin yapımında problemler yaratmaktadır. Kırsalda özellikle bayanlar tarafından talep gören bu uygulamanın en büyük eksikliği haftada üç gün üzerinden çalışılmasıdır. Okullarda temizlik günlük yapılan bir gereklilik olduğu halde böyle bir uygulama yapılması özellikle çalışanları memnun etmemiştir.

Ö 11: Tek öğretmenli bir okulda görev yapıyorum. Okulumda maalesef kadrolu hizmetlim yok. 12 öğrencim var. Kullanılan tek derslik ve bir idareci odası olmak üzere okulda 2 bölüm vardır. Isınmada kalorifer altyapısı var ama israf düşüncesi ile sadece bu iki bölüme soba kurup yakıyoruz. Isınma, temizlik ve tamir/tadilat işleri için personel olmazsa olmazdır. Her yıl iş-kur kapsamında bir personel veriliyordu. Bu yıl İşgücü Uyum Programı ile okulumuza 2 bayan görevlendirildi. İki kişi olması haftada üç gün çalışma eksikliğini ortadan kaldırdı. İkisi de okulun velisi ve bayan olduğu için bu yıl temizlik konusunda çok şanslıyız. Eğer bir görevli kabul etmiş olsaydı haftanın diğer iki günü bizim için büyük bir eksiklik olacaktı.

Ö 12: Tek öğretmenli bir okulda görev yapıyorum. Tek derslik var bir de idareci odası var. Toplamda 13 öğrencim var. Kalorifer altyapısı yok, okul sobalı bir okul. Bu yıl İUP kapsamında bir kişi göreve başladı. Şartları kötü olduğu için köyden ev hanımları bile istemedi. Görevli kişi pazartesi, çarşamba ve cuma günleri geliyor okulumuza. Salı ve perşembe günü ise gerek temizlik gerekse okul işleri aksıyor maalesef. Pazartesi çıkışta doldurduğu sobayı salı sabah ben gidince yakıyorum. Okul biraz soğuk oluyor. Bu uygulamadan dönülmesi gerektiği düşüncesindeyim. Temizlikte de sorunlar yaşıyoruz.

Görüşme yapılan okulların bazılarında ise yardımcı hizmetli noktasında sorun yoktur. Hizmetli ihtiyacı olmayan bu okullarda kapatılan belediye personelleri okullarda çalışmaya başladığı için sorun yaşanmamaktadır. Görüşme yapılan 30 sınıf öğretmenin hepsinin görev yaptığı okulda kadrolu yardımcı hizmetli veya İUP (İşgücü Uyum Programı) kapsamında çalışan temizlik görevlisi mevcuttur. İUP kapsamında çalışan görevlilerin okulların açıldığı hafta veya bir sonraki hafta çalışmaya başlaması okulun eğitim öğretim yılına hazırlığında aksaklıklar yaşanmasına neden olmaktadır. Yerel idareciler bu süreçte mağduriyet yaşanmaması adına diğer devlet kurumlarında görevli kimseleri geçici görevlendirme ile görevlendirerek bu konuda hassasiyet göstermiştir.

İUP kapsamında çalışan görevlilerin günlük yevmiyeleri yetersiz gördüklerinden işi sene ortasında bırakma durumları da yaşanmaktadır. Bu durum kırsal kesimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin zor durumda kalmasına neden olmaktadır. Geçmişte İş-kur kapsamında okullarda çalışan personeller asgari ücret ile görevlendirilirken bu yıl uygulamaya konulan İUP ile okullarda personel devamlılığı konusunda problemler yaşanabilmektedir. Görüşme yapılan öğretmenlerin görev yaptığı 20 okuldan sadece birinde böyle bir problem yaşanmış yerine birinin görevlendirilmesi ise yaklaşık 2 hafta sürmüştür. Bu iki haftalık süreçte sınıf öğretmeni ailelerin de desteği ile sorunların üstesinden gelmeye gayret göstermiştir.

Eğitim yılının sonunda karnelerin dağıtıldığı son haftadan bir önceki hafta iş-kur personelinin görevine son verilmesi okulda işlerin aksamasına yol açmaktadır. Görüşülen bu okullarda geçtiğimiz eğitim öğretim yılında bu personellerden gönüllü olarak okula gelmeleri rica edilmiş ve bu personellerden 18 tanesi bunu kabul edip okulda mağduriyet yaşanmaması için son hafta da çalışmıştır. Tüm bu mağduriyet veren durumların yaşanmaması adına bakanlığın İUP çalışma takvimini planlarken sene öncesi okulların eğitim öğretime hazırlanması ve sene sonunda da eğitim öğretimin sonlandırılması süreçlerini de hesaba katması gerektiği tüm öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Bu süreçte okulda görevli personelin önemi hepsi tarafından belirtilmiştir.

4.1.1. Dört Sınıflı Birleştirilmiş Sınıflar

Kırsal kesimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin 12'si tek öğretmenli olup bu okulların 10'unda çalışan öğretmenler müdür yetkili olarak çalışmaktadır. Diğer ikisi ise ortaokul bünyesinde çalıştığından ve müdürlükte ortaokul bünyesinde olduğundan idarecilik yapmamaktadır. Tek öğretmenli olarak görevini yerine getiren ve dört sınıfı bir arada okutan bu öğretmenlerin 8'inin okulunda anasınıfı da yoktur. Geriye kalan dördünün ise anasınıfı vardır. Hepsinin okulunda kadrolu veya İUP kapsamında hizmetlisi mevcuttur. Öğretmenlerin 6'sı ilçe merkezinde kalmakta iken geriye kalan diğer 6'sı da okulun bulunduğu yerde ikamet etmektedir. Ortalama ilçe merkezine mesafesi 40-60 dakika arasında sürmektedir. Bu 12 okuldan 9 tanesi taşınmalı eğitim ile öğrenci kabul etmekte olup 3 tanesi ise sadece bulunduğu köyün öğrencileri ile eğitim öğretime devam etmektedir. Velilerin eğitime bakışı genel olarak çok istendik seviyede değildir. Kırsalda ve dört sınıf bir arada eğitim yapmanın zorlukları aile desteği olmadan aşılabilecek bir durum değildir. Öğretmen ile ortalama günde bir buçuk ders işleyebilen bu çocukların evde aile ile desteklenmemesi kazanımların elde edilmesinde süreci daha zora sokmaktadır. Bu sebeple aile desteği, akran desteği yadsınamayacak kadar önemlidir. Kırsalda yaşamak ve gerek fiziki gerekse konaklama şartlarının olumsuz olması da bir diğer problemdir. Barınma ihtiyacını buralarda gideren öğretmenlerin kaldığı evler sobalıdır ve birçok yeri tamir tadilat ister durumdadır. İlçe merkezine ulaşımın kış şartlarında zor olması, bazılarının aracının veya ehliyetinin olmaması bu öğretmenleri buralarda kalmaya mecbur bırakmaktadır.

Dört sınıfı bir arada okutan ve tek öğretmen olarak çalışan bu öğretmenler; öğretmen ile ders işleyen sınıfın dışında kalan diğer üç şube öğrencilerine yetememenin üzüntüsünü yaşamakta olduklarını ifade etmişlerdir. Onlara göre dersin işlendiği sınıfın öğrencileri dışında kalanlar ödevlendirmeleri bittiği zaman boşluğa düşmekte ve bu süre onların hiç hoşuna gitmemektedir. Özellikle seviyesi iyi öğrenciler verilen ödevi yaptıktan sonra dersi sabote edecek tavırlar sergilemekte ve sınıf yönetimi zorlaşmaktadır. Öğretmenlerde ders işleme isteği ile bakan öğrenciyi görünce ve onlarla da ders işlemeyi istemesine rağmen büyük bir çaresizlik yaşamaktadır. Bu öğretmenin hem kendini huzursuz etmesine neden olmakta hem de enerjisinin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. Bu süreçte akran eğitiminin önemine dikkat çeken öğretmenler farklı sınıfları görevlendirerek bu süreci en verimli şekilde geçirmenin yollarını aramaktadır. Örneğin birlerle ders işleyen sınıf öğretmeni dörtleri ödevlendirirken üçleri de ikilerin etkinliğine yardım konusunda görevlendirebilmektedir. Bu görevlendirmeler dersin içeriğine ve sınıfların kazanımlara hakimiyetine göre sürekli değişebilmektedir.

Ö 13: Hadim'in Gerez mahallesinde görev yapmaktayım. Köy her geçen yıl göç vermektedir. İlk geldiğim yıl olan 2019'da hem ortaokul hem de ilkokul aynı binayı kullanıyorduk. Toplamda 60'ın üzerinde öğrencimiz vardı. İlkokulda 3 öğretmen çalışmaktaydık. Benle beraber il dışından gelen arkadaş 2019'un Ekim ayında norm fazlası oldu ve ilkokul iki öğretmene düştü. Ben birinci ve ikinci sınıfı okuturken diğer arkadaşım da üçüncü ve dördüncü sınıfı bir arada okuttu. Sonrasında her geçen yıl öğrenci sayımız daha da azaldı. 2022'de ortaokul kapandı ve ortaokul öğrencileri Gezlevi mahallesine taşınmaya başladı. Anasınıfı zaten ben gelmeden 2017'de kapatılmış. 2022 yılında öğrenci sayımız 19'a düştüğü için ilkokulda tek öğretmene düştü. Diğer arkadaşımız norm fazlası olarak Hadim ilçesinde farklı bir okula geçiş yaptı. Görev yerim olan Gerez eskiden kasaba olan ve 2014 Büyükşehir yasası ile mahalleye dönüşen bir yer. Belediyenin kalkması ile köyün çok göç verdiği hep söyleniyor. Ben de 2019 sonrası edindiğim gözlemler ile bunun doğru olduğunu düşünmeye başladım. Her geçen yıl 8-10 hanenin farklı yaşam merkezlerine gerek iş olanağı gerekse diğer imkanlar düşüncesi ile göç ettiğini ve okulun bu duruma geldiğini son 6 yılda gözlemledim.

Dört sınıf bir arada 11 öğrenci ile eğitim öğretim faaliyetine bu yıl devam ediyoruz. Birinci sınıfta 2 öğrencim, ikinci sınıfta 3 öğrencim, üçüncü sınıfta 2 öğrencim ve dördüncü sınıfta 4 öğrencim var. Bu yıl dört öğrencim mezun olup ortaokula geçecek ve sayımız 7'ye düşecek. Kayıt yaptırarak birinci sınıfa başlayacak bir veya iki öğrenci var. Seneye de 8-9 civarı öğrenci ile eğitime devam edeceğiz. Gözlemediğim kadarıyla göçlerde sadece iş olanağı veya sosyal ekonomik etkenler bir sebep değil aynı zamanda köylerin kaderine terk edilmesi, hizmetin geç gelmesi ve köylerde kimsenin kalmaması gibi sebepler de etkili olmuştur. Aynı zamanda okulda verilen eğitimin birleştirilmiş sınıfa dönüşmesi de sürükleyici bir gerekçe olmuştur. Geçen yıl iki çocuğumu okuttuğum burada hayvancılık ile uğraşıp aynı zamanda kiraz bahçesi de olan bir velim sırf köyde ilkokul birleştirilmiş sınıfa dönüştüğü için Konya'ya göç etti. İş olanağı burada çok daha iyi olan ve bütün bağı köy ile olan bu velim Konya'da bir parkta güvenlik görevlisi olarak çalışmayı tercih etti. Burada üretim noktasında hem hayvancılık hem de tarımda bilinçli birisi eğitim olanağı daha iyi olur düşüncesi ile şehir merkezine göç etti. Kırsalda kaderine terk edilen ise çaresiz köyde yaşamak zorunda olan ihtiyarlar ve kirada yaşamayı göze alamayanlar kaldı. Çözüm olarak ise buraların tekrar cazibe merkezi haline getirilmesi adına gerekli adımların atılmasıdır. Bunun için ise nüfusu tekrardan kırsal alanlara çekmek ilk yapılacak olan gerekliliktir. Nüfusun çekilmesi ile okullar eskisi gibi canlanacak ve köyler cazibe merkezi haline dönüşecektir. Köyde genç nüfusun olması da beraberinde hem hayvancılıkta hem de tarımda önemli üretimlerin ülke ekonomisine kazandırılmasında vesile olacaktır. Görev yaptığım yer rakım olarak önemli bir potansiyele sahiptir. Bölgede en geç kiraz burada yetiştiğinden değerli ve kıymetlidir. Köyün canlanması bu potansiyeli de harekete geçirecektir. Köyde yaşayan nüfusun gençleşmesi ve beraberinde köyün yaşam merkezi haline dönüşmesi eğitimde de istenen şartların oluşmasını sağlayacaktır. Anasınıfının açılması okula hazırlıkta çocukların daha hazır gelmesini sağlayacaktır. İlkokulun öğrenci sayısının artması ile dört sınıf bir arada olmaktan belki iki sınıfa daha sonra da eskiden olduğu gibi müstakile dönmesine vesile olacaktır. Bu da eğitimde istenen ve beklenen başarıların sağlanmasına ayrıca birleştirilmiş sınıftan doğan olumsuzlukların giderilmesine vesile olacaktır.

Anasınıfı olmadığı için de okula başlayan çocukların kalem tutma da ve okula uyum da zorlandıklarını söylemişlerdir. Bahsi geçen tek öğretmenli ve dört sınıf bir arada eğitim verilen okulların 8'inde anasınıfı yoktur. Anasınıfı olmamasının da ilkokula yansıyan olumsuz yanları vardır. Bunlar öğrencinin gelişim alanlarından birçoğunun anasınıfına gidenlere göre geriden gelmesine neden olabilmektedir. Sosyal gelişim, el-göz koordinasyonunun gelişimi, kişilik gelişimi gibi evrelerin pekiştiği bir dönem olan bu evre de anasınıfı eğitiminin rolü yadsınamaz. Kırsalda özellikle nüfusun günden güne azalması anasınıflarının da kapanmasını beraberinde getirmektedir. Bu konuda görüşünü aldığımız öğretmen arkadaşlardan birisi 8 yıldır aynı okulda görev yapmakta olup bu 8 yılın ilk beşinde okulun bünyesinde anasınıfı var iken son 3 yıldır anasınıfı kapalı olduğundan öğrenciler bu eğitimden yoksun kalmaktadır.

Ö 14: Görev yaptığım okulda 8. yılımı çalışmaktayım. İlk görev yerim olan Şırnak'tan 2017 yılında gelmiştim. Orada hep müstakil sınıf okuttum ve anasınıfı da vardı. Oradaki dil problemi anasınıfı sayesinde kısmen çözülüyordu. Burada ise ilk beş yılımda yani 2022 yılına kadar anasınıfı eğitimi vardı. İlkokul ise ilk yılımdan itibaren her geçen yıl müstakilden birleştirilmiş sınıfa dönüştü. O yıllarda mezun ettiğimiz öğrencilerin birçoğu nitelikli ortaöğretim kurumlarını kazandı. 2022-2023 eğitim öğretim yılında anasınıfımız kapandı. İlkokul ise dört sınıf bir arada birleştirilmiş sınıfa dönüştü. Anasınıfı eğitimi almayan çocuklar ilkokula geldiği zaman üç yıldır onları birinci sınıftan ben alıp okutuyorum. Gelişimi ve başlangıcı bilen birisi olarak ve daha öncesinde anasınıfı eğitimi alarak okula gelen öğrencileri de gözlemleyen birisi olarak arada gözle görülür problemler olduğunu fark ettim. Okula uyum, kalem tutarak çizgi çalışması yapma ve el göz koordinasyonu gibi gelişimsel kazanımların bu çocuklarda daha zor hatta bazılarında hiç olmama durumu ile karşılaştım. Bu da süreç olarak beni birkaç ay geriden gelmeye zorladı. Öğrencilerin okula uyumunun gecikmesi onların zorlanmasına ve eğitsel kazanımların geriden gelmesine sebebiyet verdi.

Anasınıfı olan süreç ile olmayan süreçte okuttuğum öğrencileri karşılaştırdıncı arada gözle görülür farklar olduğu düşüncesindeyim. Şırnak'ta dil problemini aşmada kaydettiğim eforu burada da anasınıfı eğitimi almayan öğrencileri ilkokula hazırlamakta harcamaktayım. Bu da eğitimde bazı gecikmeleri beraberinde getirebilmektedir. Dört sınıfı bir arada okutmanın verdiği olumsuzluklar beraberinde anasınıfı eğitimi alamamayı da getirince süreç öğrenci açısından daha da verimsiz başlamaktadır. Bunun önüne geçmek adına kırsalda yaşam merkezlerinde genç nüfusu tutacak ve öğrenci sayısını artıracak etkenler planlanabilir. Böylece okullar eski günlerine dönebilir ve eğitimde istenen eskiden başarılan başarılar tekrar yaşanabilir. Bunlar gerçekleşmez ise ileride buralarda sadece yaşlı kimseler kalacak ve bu yaşam merkezleri kaderine terk edilecektir.

Hem öğretmenliği hem de idareciliği bir arada yapmak durumunda olan ve bunun da adı müdür yetkili sınıf öğretmeni olan birleştirilmiş sınıf öğretmenleri de enerjisini ikiye bölmektedir. Bu konuda öğretmenler açısından irdelenmiş ve iki farklı sorumluluğu bir kişinin tek başına üstlenmesi hem sorumluluk hem de uygulamada verimliliğin bölünmesine yol açmıştır. Görüşülen ve tek öğretmenli okulda görev yapan 12 öğretmenin 10'u müdür yetkili olarak sınıf öğretmenliğini ifa etmektedir. Bu öğretmenler hem dört sınıfı bir arada okutmakta hem de müdürü ve müdür yardımcıları olan okulların birkaç idarecisinin görev paylaşımı yaparak yürüttüğü idari işleri yürütmektedir. İlçe milli eğitim müdürlükleri idari işler ile ilgili toplantılar yaptığı zaman sınıflarını bırakıp o toplantıya katılmak durumunda kalmaktadırlar. Gelen resmi yazıları takip etmek ve bunların gereken yazışmalarını yaparak cevap vermek durumundadırlar. Bu da bir kişinin ikiye bölünmesi anlamına gelmektedir. Öğretmenler bu durumlardan kaynaklı ikilem yaşadıklarını ve sonucunda verimli olamadıklarını ifade etmişlerdir.

Ö 15: Tek öğretmenli ve bünyesinde anasınıfı olmayan bir okulda aynı zamanda müdür yetkili olarak çalışmaktayım. 15 öğrencim var. Bunlardan 2'si birinci sınıfa, 3'ü ikinci sınıfa, 5'i üçüncü sınıfa ve 5'i de dördüncü sınıfa gitmektedir. Sınıfımda dört şubeden de öğrencim olduğu için ders anında kafam en az dörde hatta bazen seviye farklılıkları da dolayısıyla beşe, altıya bölünebilmektedir. Sınıf içi görevlendirmeler ve akran eğitimleri gibi yöntemlerle bu süreçte edindiğim tecrübelerimle eğitim öğretimi elimden geldiğince verimli bir şekilde yürütmeye çalışıyorum. Bu süreçte yardımcı hizmetlim ve en yakın arkadaşlarım olan öğrencilerimde ellerinden gelen desteği bana sunuyorlar. Tüm bu etkenlere ilave olarak bir de idarecilik yanımda var tabi. Müstakil bir okulda birden fazla idarecinin görev dağılımı ile yaptıkları idari işleri ben dört sınıfı bir arada okuturken girdiğim otuz saat derse ek olarak tek başıma yürütmeye çalışıyorum. Büyük okulların yaptığı yazışmaları, projeleri ben de yanıtlıyorum gereken evrakları düzenleyip ilçe milli eğitim müdürlüğüne okul müdürü olarak ulaştırıyorum. Okulun idaresi ve planlamalar ile ilgili olarak gerekli sene başı, sene ortası ve sene sonu gibi daha niceleri olan toplantılara okulu temsilen katılmak durumunda kalıyorum. Bu toplantılara katılırken görevli izinli sayılmamdan okulu tatil etmek ve öğrencileri o gün dersten mahrum bırakmak zorunda kalıyorum. Zaten benimle günde ortalama bir buçuk ders işleyebilen bu öğrenciler bazen idari işler dolayısıyla bundan da geri kalabiliyor.

Okullarda müdür yetkililik uygulamasının öğretmen verimliliğini yarı yarıya etkilediğini ve öğrencilerin derslerinden geri kalmasına sebebiyet verdiğini düşünüyorum. Bu sebeple bu uygulamaya son verilmesi ve bu tarz okulların idari işlerinin ilçe merkezinde büyük okullarda görev yapan idareciler arasında paylaşılması düşüncesindeyim. Hemen her büyük okulda en az iki idareci olduğunu ve bunların ek olarak bir veya birkaç dersliğin daha sorumluluğunu alabileceğini düşünüyorum. Bu da kırsalda ve dört sınıfı bir arada okutma durumunda olan sınıf öğretmenlerinin sorumluluğu ve iş yükünü bir ölçüde azaltacaktır.

4.1.2. İki Sınıflı Birleştirilmiş Sınıf

Kırsal kesimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin 18'inin okulunda sınıf öğretmeni sayısı ikidir. Bu okullar ortaokul bünyesinde olduğundan ortaokul bünyesinde de müdürlük kadrosu olduğundan görevlendirme veya kadrolu müdürleri vardır. Bundan dolayı hiçbirisi müdür yetkili öğretmen olarak çalışmak zorunda değildir. İki öğretmenli bir okulda çalışmakta olmaları dört sınıfı bir arada okutmaya nispeten olumlu olup bu durumdan memnundurlar. Bazıları daha önce tek öğretmenli ve müdür yetkili olarak çalıştıklarından iki sınıfı bir arada okutmanın ve idareci sorumluluğu taşımamanın önemini bilmektedirler. Her birinin okuttuğu sınıflar birinci ve ikinci sınıf veya üçüncü ve dördüncü sınıftır. Uygulamada birlerle dörtlerin veya ikiler ile üçlerin de bir arada okutulduğu yerler de ülkemizin başka yerlerinde mevcuttur. Ücretli öğretmenin birinci sınıfı okutmaması düşüncesiyle bu durum değişebilmekte ve öğrenci sayısının dengeli olması da bu durumda önemli bir etkidir.

Öğretmenlerin ortalama öğrenci sayıları 8 ile 23 arasında değişmektedir. Hepsi birinci ve ikinci sınıfı veya üçüncü ve dördüncü sınıfı bir arada okutmaktadır. Öğrenci sayısının 21'in altına düşmesi durumunda iki öğretmenden tek öğretmene düşme durumu olacağından bazıları tedirginlik yaşamaktadır. Bu durum oluşursa norm fazlası olup önce ilçe içerisinde ilçe de olmadığı takdirde il içerisinde resen atama durumu ile karşı karşıya kalma ihtimalleri doğabilmektedir. Bu durumun da kadro güvencesi açısından öğretmenleri tedirgin ettiği görülmektedir.

Görüşü alınan iki sınıflı birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin görev yaptığı bu okulların hepsinde anasınıfı vardır. Yardımcı hizmetli veya İşgücü Uyum Programı kapsamında temizlik personeli de mevcuttur. Öğretmenlerin 8'i görev yaptıkları kırsal mahallelerde ikamet etmekte iken 4'ü ilçe merkezlerini tercih etmektedir. İlçe merkezlerine bu yaşam merkezlerinden ulaşım ortalama 30 ile 50 dakika arasında zaman almaktadır. Kış şartlarında bu süre biraz daha uzayabilmektedir. Özellikle kışın sert geçtiği bu iki ilçede okula ulaşım öğretmenler açısından tehlikeli ve endişeli olmaktadır. Öğretmenlerin kışın kar tatili olmadığı veya olabileceği zamanlarda araçlarını kaydırma, uçuruma savrulma veya olduğu yerde patinaj çekip kara saplanma gibi riskleri yaşadıkları öğrenilmiştir.

Kırsal yaşam alanlarında ikameti tercih eden öğretmenlerin ise barınma problemi ile karşı karşıya oldukları belirlenmiştir. Buralarda konaklamayı tercih eden öğretmenler ev konusunda tayin dönemleri dışında zorluk yaşamaktadır. Gidenlerin gelenleri karşılayamadığı durumlarda ev bulmakta çok zorlanıldığı ifade edilmiştir. Lojmanların eksikliği veya olanların onarımı konusunda çalışmalar yapılması en büyük beklentilerden olarak dile getirilmiştir.

Ö 16: Konya'nın Bozkır ilçesinde bir köy okulunda görev yapıyorum. İlkokulda iki öğretmeniz. Ben birinci ve ikinci sınıfı bir arada okutuyorum. Öğrencim sayım 12 ve bunlardan 7'si birinci sınıf olup geriye kalan 5'i de ikinci sınıftır. Diğer arkadaşım ise üçüncü ve dördüncü sınıfı bir arada okutuyor. Onun da 11 öğrencisi var. Toplamda 23 öğrencisi var ilkokulun. Öğretmen norm sayısının 1'e düşmemesi için bu sayının 21'in altına düşmemesi gerekiyor. Öğrenci sayımız 21'in altına düşerse ben diğer arkadaştan daha sonra göreve başladığım için norm kadro fazlası olacağım. Bu da nereye ve nasıl gideceğim konusunda bende belirsizlik oluşturuyor. Kırsalda norm fazlası olduğum takdirde geniş bir coğrafya olduğu için ve resen atama olması durumunda mağduriyet yaşama endişesi taşıyorum.

Velilerimizin eğitime verdiği önem bizi çok memnun etmiyor. Bulunduğum yer hayvancılık ile geçimini sağlayan bir yer. Mayıs ayının sonunda yaylaya göç ettiklerinden çocukları da kendi işlerine yardımcı görmeleri dolayısıyla götürüp gidiyorlar. Bu durumda derslerinden geri kalmalarına neden oluyor. Okul zamanı da çocukları çoban gibi kullanma durumları gösteren velilerimiz var. Aile eğitimleri ile bu konuda farkındalık yaratmaya ve bu duruma engel olmaya çalışsak da bizi anlamamakta direnen velilerimiz var. Tüm bunların dışında nadir de olsa kendini kurtarsın düşüncesiyle çocuğuna her türlü desteği sunan ve elinden geldiğince bilinçli olmaya çalışan velilerimiz de var tabi.

Okulumuz ortaokulun bünyesinde olduğundan müdürümüz var. Müdür yetkili olarak çalışmıyorum. Kadrolu yardımcı hizmetimiz ve ona ek olarak İş Gücü Uyum Programı kapsamında çalışan personelimiz de olduğundan temizlik ve tamir işleri gibi durumlarda sorun yaşamıyoruz. Okulumuzda anasınıfı da mevcuttur. Özellikle ilkokula hazırlıkta anasınıfının rolünü yok sayamayız. Taşınmalı eğitim kapsamında eğitim veren bir okul olduğumuz için anasınıfı da bu kapsamdan yararlanamadığı için taşınmalı gelenler okulöncesi eğitimi alamıyor. Bu durum bizde sınıf içinde birinci sınıflarda biraz seviye farklılığı oluşturabiliyor. Taşınmalı eğitime okulöncesi de dahil edilirse hem anasınıflarının devamlılığı sağlanacak hem de ilkokula uyum taşınmalı eğitim almak zorunda kalan öğrenciler için daha sağlıklı hale gelecektir. Taşınmalı olarak köyümüze eğitim almaya gelen öğrencilerimiz yöre olarak aynı yöre olduğu için çok zorlanmasa da çeşitli akran zorbalıkları gibi durumlarla karşı karşıya kalabilmektedir. Özellikle ortaokulda çeşitli gruplaşmalar yaşanmaktadır. İlkokulda ise bu durum biraz daha sancılıdır. Farklı bir yere ve ilk defa aileden ayrılarak gelen öğrencilerimiz özellikle birinci sınıfın başlarında çok zorluk yaşamaktadır. Aileler açısından da tedirginlik oluşturan bu durum birçok insanın taşınmasına sebebiyet verebilmekte ve sonucunda kırsalda kimse göçün önünü açmaktadır.

Kırsalda görev yapmanın ulaşım, barınma ve fiziki imkanlar yönünden türlü sıkıntıları ile karşı karşıyayız. İlçe merkezinde ikamet etmek zorundayım çünkü görev yerimde kalabileceği lojman yıkık durumda ve herhangi bir onarım durumu söz konusu değil. Köyde kiralayabileceğim evde yok. 8 öğretmen servis ile ilçe merkezine gidiş geliş yapıyoruz. Kışın çok zorlanıyoruz çünkü köyümüz rakım olarak çok yüksek bir konumda. İlçe merkezine kar yağmazken köye yağabiliyor veya ilçeye kar tatili olacak kadar yağmazken köye yarım metreye yakın yağabiliyor. Bu da bizim ulaşım noktasında ikilemde kalmamıza neden olabiliyor. Çoğu zaman yolda haber alsak da hatta bazen okula gidince kar tatili haberinin bize ulaştığı da oluyor. Bu da bizim için hem riskli hem de can sıkıcı bir durum oluşturuyor.

4.2. Ulaşım ve İklim Şartlarına İlişkin Bulgular

Konya'nın kırsalında yer alan Hadim ilçesi merkeze ortalama 110 km uzaklıkta ve engebeli bir konuma sahiptir. Mahalleleri de ilçe merkezine ortalama 30 ile 60 arası mesafededir. Engebeli olması dolayısıyla ulaşımında güçlükler yaşanmaktadır. Kış şartları soğuk geçen dağlık köylerinde özellikle yolların kapanması gibi durumlar yaşanabilmektedir.

Kırsal kesimde görev yapan 30 sınıf öğretmenin 21'i görev yaptığı köyde yaşamakta olup 9'u ise ilçe merkezinde yaşamaktadır. İlçe merkezinin köye uzak, olması kış şartlarının çetin olması, ulaşım imkanının düzenli ve okul saatlerine uygun olmaması, kendilerine ait araçlarının olmaması ve içlerinde ehliyeti olmayanların da olması köyde yaşamalarının en önemli nedenidir. İlçe merkezinde yaşayan öğretmenler ise köyde ev olmadığı, eşlerinin başka mahallelerde çalışma durumunda olmaları ve olanak olarak daha iyi şartlarda yaşamak istedikleri için burada yaşamaktadırlar. Öğretmenler ilçeye günlük gidiş ve gelişin hem yorucu hem de kışın zor olduğunu ama köyde tüm öğretmenlere yetecek kadar lojman veya ev olmadığı için gidiş geliş yaptıklarını bunun günlük enerjilerine yansıdığını dile getirmiştir.

Ö 17: Hadim'in Bolat mahallesinde görev yapmaktayım. 2022'de il dışından buraya tayin olduğumda ehliyetim ve aracım olmadığı için köyde kalmak zorunda kaldım. İlçe merkezine yaklaşık 30 kilometre mesafede olan görev yerim eskiden kasabaymış. Bundan dolayı lojman ve ev konusunda sorun yaşamadım. Göç de veren bir yer olduğu için kiralık ev sorunu yok burada. Evlerin büyük çoğunluğu sobalı. Bende sobalı bir evde kalıyorum. Daha öncesinde hiç sobalı evde kalmayan hep kaloriferli evde kalan birisi olarak sobaya alışmam biraz zaman aldı. Özellikle rüzgarlı havalarda sobadan çok çekiniyorum. İlçe merkezinde konaklamayı tercih etseydim hem kira konusunda hem de ulaşım konusunda zorlanacağımı biliyordum. Çünkü köyden ilçeye giden araçların veya ilçeden okula gelen araçların saatleri okulun giriş ve çıkış saatleri ile uyuşmuyor. Kendime ait aracım da yok. Giden arkadaşların özellikle kışın çok zorlandıklarını biliyorum. Birkaç defa bizim hizmetliler ile onları saplandığı kardan kurtarmaya gitmişliğimiz bile var. Ulaşım ilçe merkezine normalde 30 dakika sürerken kışın bu süre biraz daha artabiliyor.

Ö 18: Hadim'in kırsal ve sapa bir mahallesi olan Eşenlerde görev yapıyorum. 2022 yılında Şanlıurfa'dan şu an görev yaptığım Eşenler'e il dışı tayini ile geldim. Eşim ise Ağustos ayında eş durumu tayini istedi ve o da tam ters istikamette olan Korualan'a geldi. Eşim araç kullanmayı bilmediği için evi onun görev yeri olan Korualan'dan tuttuk. Ben ise aracım ile Eşenler'e gidiş geliş yapıyorum. Eşimin görev yeri ile benim görev yerimin arasındaki mesafe en kısa yoldan bile 60 kilometredir. Günde ortalama 1 saat yolculuk yapmaktayım. Kış şartlarında bu mesafe daha da artmaktadır. Üç yıldır ulaşım konusunda çok tehlikeli yolculuklarım oldu. Özellikle kışın arazinin engebeli ve dik olması; kaydırma, rampada çıkamayıp geriye kaçırma ve kara saplanıp donma tehlikesi yaşama gibi tehlikeleri yaşamama neden oldu. Tüm bu durumları oradan geçen araçların olması, içinden geçtiğim köylülerin yardıma gelmesi gibi durumlar sayesinde kazasız atlattım.

Kar tatili haberi yola çıkmadan önce gelmediğinde evden tedirgin ve kaygılı ayrılıyordum. Bu yıl eşimin ve benim il içi tayini isteme hakkımız olacağından bu durumdan kurtulma olanağım olacak düşüncesi ile kendimi motive etmeye çalışıyorum.

Taşımali eğitim ile gelen öğrencilerin de olduğu bu okullarda farklı kültürel ve uyumsal problemlerin yaşandığı da gözlemlenmektedir. Bunun dışında öğrencilerin okula ulaşımında da farklı problemler yaşanmaktadır. İklim şartları gereği taşımali eğitim büyük riskleri barındırmaktadır. Arazi olarak engebeli bir coğrafyaya sahip bu iki ilçe ve kırsal mahalleleri taşımali eğitim için riskleri de beraberinde getirmektedir. Kış aylarında yerel idarecilerin kar yağışı olan günlerde genel olarak risk almadığı ve okulları tatil ettikleri öğrenilmiştir.

Ö 19: Görev yaptığım Bozkır ilçesinde yaklaşık 57 servis aracı 420 öğrenciyi taşımali olarak ilçe merkezindeki veya en yakın yerleşim yerlerindeki okullara ulaştırmaktadır. 6 yıldır bu ilçede görev yapan birisi olarak herhangi bir kaza olayı olmadı. Bu olmayacağı anlamına gelmiyor tabi ki. Arazinin engebeli olması ve kış aylarında kar yağışının etkili/yoğun olması ulaşımında çeşitli problemlerin olması riskini her zaman taşıyor. Görev yaptığım köyde kırsalda ve okulumuza çevre mahallelerden öğrenciler gelmektedir. Bu mahallenin öğrencileri de ilçe merkezindeki liselere taşımali olarak ulaşım sağlamaktadır. Denetimlerin yeterli olması, tedbirin elden bırakılmaması ve şoförlerin emanetin bilincinde davranması gerekir. Genelde burada karar alan idari merciler risk almamakta ve karlı havalarda okulları tatil etmektedirler. Birkaç defa da normal eğitim alan öğrencilerin okulu tatil edilmezken taşımali öğrencilerin okulu tatil edilmişti. Bu da taşımali eğitim alan öğrenciler açısından bir eksiklik ve derslerden geri kalma durumu yaşanmasına neden oluyor. Bizler de böyle durumlarda dersleri işleyip işlememe kararsızlığı ile karşı karşıya kalabiliyoruz.

Ö 20: Hadim ilçesinin Bağbaşı mahallesinde görev yapmaktayım. 4.yılımı çalışıyorum bu yıl. İlçemizde 42 servis aracı ile yaklaşık 350 öğrenci taşımali olarak eğitim almaktadır. Hadim Toros dağları ile çevrili kırsal mahalleleri uzak ve engebeli bir coğrafyaya sahip bir ilçedir. Görev yerim olan Bağbaşı ilkokuluna taşımali olarak öğrenci gelmemektedir. Bağbaşı mahallesinde ortaokul 3 yıl önce kapandığı için öğrencilerimiz Hadim ilçe merkezindeki ortaokullara taşımali olarak gitmektedir. Mahallemizden liselere de öğrenciler taşınmakta olup toplamda yaklaşık 30-35 arası öğrenci bu olanaktan yararlanmaktadır. Ortalama 30 kilometre uzaklıktaki ilçe merkezine kışın gitmek biraz zahmetlidir. Araçlar çoğu zaman zincir takarak bu yolculuğu tamamlamaktadır. Bende bu ulaşım riskini almak istemediğimden köyde konaklamayı tercih ettim.

Ö 21: Konya'nın Hadim ilçesinde bir köy okulunda sınıf öğretmeniyim. Aracım olmadığı için ve köyden ilçe merkezine düzenli gidip gelebileceğim araç olanağım olmadığı için köyde kalmak zorunda kaldım. Burası yüksek ve engebeli bir konumda olduğu için kışın yolların kapanma ve ekiplerin yolu açma gibi durumları oluşana kadar bir süre eve kapanma durumları ile karşılaştığımız oluyor. Bu da acil durumlarda zor durumda kalmamıza neden oluyor. Hastane, market vs. işlerimiz olduğu zaman birkaç gün erteleme durumları ile karşı karşıya kalabiliyoruz.

4.3. Birinci Sınıf Öğrencilerinin Eğitimine İlişkin Araştırma Bulguları

Konya'nın Hadim ve Bozkır ilçelerindeki 30 sınıf öğretmeni ile sınırlandırılan bu çalışmada 21 öğretmenimiz gerek tek öğretmen olması gerekse iki öğretmenli olarak çalışması dolayısıyla birinci sınıfları okutmaktadır. Geriye kalan 9 öğretmenimiz ise üçüncü ve dördüncü sınıfları bir arada okutmaktadır. Ülkemizin Güneydoğusu ve Doğu Anadolu bölgelerinde çalışarak bu ilçelere gelen öğretmen arkadaşlar oralarda yaşadıkları bazı sorunları burada yaşamadıklarını buralarında ekonomik ve sosyal problemlerinin olduğunu iletmiştir. Ülkemizin bölgesel farklılıklarının eğitime de yansıdığı yapılan görüşmelerde dile getirilmiştir.

Birinci sınıflarda öğrenci sayısının birleştirilmiş sınıf olması dolayısıyla genelde dersliklerde 10'un altında olduğu bu sınıflarda eğitim-öğretimin öğretmenler açısından istendik seviyede olmadığı da dile getirilmiştir. Bunda bazı okullarda anasınıfının olmaması, bazılarının ekonomik ve sosyal etkenler sebebiyle aile desteğinin olmaması, parçalanmış aile çocuklarının kırsalda çok fazla olması gibi sebepler etkili olmaktadır. Kırsal alanların günden güne verilen göçler ile nüfusunun azalması sebebiyle eğitimin birleştirilmiş olması ve öğretmenlerin aynı anda birinci sınıflara ek olarak birden fazla sınıf ile ders işlemek zorunda olması eğitimde istenen başarının yakalanamamasına neden olmaktadır. Nüfusun az olmasının bu okullarda anasınıfının olmamasına olanların da kapanmasına yol açtığı da bilinmektedir. Anasınıfı olmayan okullarda çocukların birinci sınıfa geçtiği zaman daha da zorlandığı gerek uyum gerekse kas becerilerinin istenildiği ölçüde olmadığı belirtilmiştir. Okul iklimine ve yaşantısına uyumun gecikmesinin akademik kazanım beklentilerini de ötelediği düşüncesi hakimdir.

Kırsalda yaşayan insanların büyük çoğunluğunu yaşlıların oluşturduğu genç nüfusun ise genelde ailesi parçalanmış veya parçalanmak üzere olan insanlardan oluştuğu görülmektedir. Görüşme yapılan bu okullarda okuyan öğrencilerin belli bir kısmının boşanmalar nedeniyle farklı il ve ilçelerden gelerek kırsaldaki aile büyüklerinin evine sığındığı görülmüştür. Bu da bazı öğrencilerin anne veya babadan yoksun olarak ilkokul yaşında hayatını devam ettirdiğini göstermektedir. Bu durumun çocuğun davranışlarında ve akademik başarısında büyük etkilerinin olduğu da belirtilmiştir.

Öğrencilerin bazılarının aile mesleği olan faaliyetleri devam ettirmek hevesiyle ve okula gereken önemin aile tarafından verilmemesi nedeniyle derslere devamsızlık yaptıkları ve bunun da derslerden geri kalınmasına neden olduğu dile getirilmiştir. Aileler ile bu konuda veli toplantıları ve randevu ile görüşülse de öğretmenleri memnun edecek düzeyde değişim olmadığı belirtilmiştir.

Ö 22: Konya'nın Bozkır ilçesinde iki öğretmenli bir köy okulunda görev yapıyorum. Buraya üç yıl önce Ardahan'ın Posof ilçesinden geldim. Geldiğim ilçe kışın kar yağışının çok fazla olması sebebiyle yolların kapalı kaldığı ve soğuk bir yerd. Öğrencilerim Türkçeyi okulda konuşmaya başladıkları için birinci sınıflarda bir süre Türkçe öğrenme ve ifade etme ile geçebiliyordu. Kırsal kesiminde nüfusun fazla olması nedeniyle anasınıfı olmayan okulun neredeyse olmadığı bu ilçede birinci sınıfta zorlandığımız en önemli sorunlardan birisi dil karmaşasıydı. Burada ise kırsaldaki nüfus Ardahan'a göre günden güne azalmakta olup gerek derslik sayısında gerekse anasınıflarının kapanmasında sayı her geçen eğitim öğretim yılında artmaktadır. Bu da birinci sınıfa başlayan öğrencilerin okula hazır gelmesindeki katkıyı yok etmekte olan bir durumdur. Anasınıfı çocuğun ilkokula hazırlanmasında temel okul becerilerinin kazanılmasında ve sosyal uyumda rolü yadsınamaz bir süreç olduğu için bu eğitimi alamayan öğrencilerim birinci sınıfın başında çok zorlanmaktadır. Özellikle kalem tutma ve çizgi çalışma süreçleri öğrenci açısından anasınıfında çok önemlidir. Üçüncü yılimda ikinci defa birinci sınıfları okutuyorum. Ailelerin bazıları da köye sığınma düşüncesi ile eşinden ayrılarak geldiği için bu yıl birinci sınıfa başlayan öğrencilerimin 2 tanesi baba desteği almadan bu süreci yürütmektedir. İçlerinde bilinçli ve çocuğunu destekleyen aileler de vardır.

Ö 23: Konya'nın Hadim ilçesinde anasınıfıyla birlikte üç öğretmenli bir okulda görev yapmaktayım. İlkokulda iki öğretmen olarak çalışmaktayız. Ben birinci ve ikinci sınıfları birleştirilmiş sınıfta okutmaktayım. Müdür yetkili olarak çalışan öğretmen arkadaşım ise üç ve dördü birleştirilmiş sınıfta okutuyor. Anasınıfı çok eskiden beri varmış okulumuzda. Tabi son yıllarda görev yaptığımız köy de düzenli göçler verdiği için öğrenci sayımızda belirli azalmalar oluyor. Bu yıl 14 benim 16 da müdür yetkili arkadaşımın öğrencisi var. Anasınıfında ise kayıtlı 12 ama gelen 8 öğrenci var. Bunların 6'sı eğer taşınmazsa birinci sınıfa başlayacak. Anasınıfının olması çocukların birinci sınıfa daha hazır halde gelmesini sağlamaktadır. Okul kültürüne alışan, arkadaşları ile sosyal uyumu çözen, dil gelişimini okula hazır hale getirmede çaba sarf etmiş ve kas becerileri iyileşmiş çocuklar birinci sınıfta sürece daha hazır katılacaktır. 2 yıl önce de birinci sınıfları ben okutmuştum. Öğrenci sayım yine bu civardaydı. Öğrencilerim de anasınıfı eğitimi aldığı için ve ilgili aile çocukları olduğu için 2-3 ay gibi bir süreçte okuma yazmaya geçmişlerdi. Başarılı ve verimli geçen bir eğitim öğretim yılı sonunda öğrencilerimin birinci sınıfın neredeyse tüm kazanımlarını elde ettiğini gözlemlemiştim.

Ö 24: Konya'nın Bozkır ilçesinin Söğüt mahallesinde görev yapmaktayım. Tek öğretmenli bir okulda ve anasınıfı da olan bir okulda görev yapmaktayım. 11 öğrencim var bunların 3'ü birinci sınıfa gitmektedir. Anasınıfı eğitimi almaları ve ailelerin gerekli desteği sağlamasından dolayı başarılı bir eğitim öğretim yılının geçtiğini düşünüyorum. Müdür yetkili olmak ve dört sınıflı bir arada okutmak beni biraz yıpratır da öğrencilerimin istek ve hevesi beni motive etmektedir. Onların bu arzusu sayesinde enerjimin hiç tükenmeyeceğini hatta daha artacağını düşünüyorum. Bu okulda ikinci yılımı çalışıyorum. Birinci sınıfta okuttuğum bu öğrencileri mezun etmeden de buradan tayin istemeyi hiç düşünmüyorum.

4.4. Aile'nin Okula ve Eğitime Bakışına İlişkin Bulgular

Kırsal kesimde görev yapan öğretmenlerin en önemli paydaşlarından -belki de en önemlisi- birisi de velilerdir. Velilerin okula bakış açısı ve eğitim konusunda gerekli desteği ve beklentiyi göstermesi sürecin sağlıklı ve verimli ilerlemesi adına çok önemlidir. Öğrencinin okulda öğrendiklerini evde bütünleştirmesinde özellikle ilkokul çok önemli bir evredir. Evde tekrar, bütünleştirme ve ev rehberliği konusunda ailenin görev ve sorumluluğu çok kıymetlidir. Bu görev ve sorumluluğun sadece öğretmene bırakılması ve ailenin sorumluluktan kaçması süreçte istenen başarının yakalanmasına büyük bir ket vurmak demektir. Ailelerin bilinçli ve sorumlu olmaları hem öğrencinin hem de okuldaki sürecin daha verimli olmasını sağlayacaktır.

Bakanlık eğitim sürecine aileyi daha etkin ve aktif katabilmek adına sürekli aile eğitimleri planlamakta ve bu eğitimleri sınıf öğretmenleri aracılığıyla ailelere aktarmaktadır. Veli toplantısı dışında okula uğramayan hatta ona bile katılmayan/katılamayan velilerin olduğu okullarda bu eğitimler farkındalık yaratma ve bilinç oluşturma adına çok kıymetlidir. Ailelerin çocuklarını ve aldıkları eğitim sürecini yakından tanınması adına büyük bir fırsat olan bu eğitimlerin aktarımında öğretmenlerinde rolü büyüktür. Ailelere gerekli bilgileri vererek önemli olduğu noktasında inandırma ile süreçte öğretmenlerin de işi çok daha kolay ilerleyecektir. Öğretmenlerin bu noktada özellikle kırsalda ilgisiz ve sorumluluklarını yerine getirmeyen velilerden şikayetçi oldukları yapılan görüşmelerde belirtilmiştir.

Bu durumun çocuklara da yansıdığını dile getiren öğretmenler öğrencilerin bir vizyon konusunda inanmışlığı olmadığını ve ilerde seçeceği meslek konusunda bile bir cüretkarlık gösteremediklerini hemen hepsinin baba mesleğini veya çevresindeki işsiz büyüklerinin mevsimlik olarak gittikleri elma, armut bahçe işlerini dile getirdiğini söylemişlerdir. Bu geçici işlerin çocukların vizyonunu etkilemesindeki etkenlerden biri de abi, dayı, amca gibi gençlerin kısa sürede büyük ücretler alıyormuş gibi göstermelerindendir. Öğrenciler bu geliri ve yaşantıyı daima sanma yanlışına düşmektedirler. Bu noktada ailelerin önce kendilerini bilinçlendirmesi daha sonra da bu durumu çocuklarına yansıtması bu süreçte çok önemlidir. Öğretmenlerin bazıları ülkemizin büyük çoğunluğu farklı bölgelerde çalışma fırsatı bulduklarını örneğin Şanlıurfa'da bile mevsimlik işlerin bu boyutta önemsenmediğini hatta bir kurtuluş yolu olarak okumanın görüldüğünü belirtmiştir. Hadim ve Bozkır ilçelerinde ise mevsimlik işçiliğin öğrencilerin gözünde çok popüler olduğu gözlemlenmiştir.

Öğretmenlerin 3'ü veli açısından şanslı olduğunu, velileri ile iyi bir uyum yakaladıklarını, velilerinin büyük çoğunluğunun okula-eğitime önem verdiklerini ve büyük çoğunluğunun çocukları ile ilgili olduğunu söylemiştir. Bu durumun özellikle kırsalda öğretmeni çok fazla motive ettiği ve bunun eğitime yansıdığı gözlemlenmiştir.

Ö 25: Konya'nın Hadim ilçesinde bir köy okulunda görev yapmaktayım. İki öğretmenli ve ortaokulun bünyesinde bir ilkokul. Öğrenci sayım 13 olup birinci ve ikinci sınıfları birleştirilmiş sınıfta okutuyorum. Öğrencilerimin 9 tanesi birinci sınıf olup 4 tanesi ise ikinci sınıftır. Kırsalda cinsiyet üzerinden çocuğa değer verme adı altında öğrenci ayrımı yapıldığına şahit olan birisiyim. Örneğin ikiye giden İbrahim adında bir erkek öğrencim derslerinde çok başarılıdır. Bu öğrencimin 6. Sınıfa giden bir ablası da okulumuzda öğrenci. Öğrencim üç abladan sonra dünyaya geldiği için ve erkek olduğu için aile tarafından çok el üstünde tutuluyor. Şımarık bir öğrenci değil ama aile her istediğini yapma konusunda çok hızlı. Veli toplantısında çocukta gördüğüm odaklanma veya eksik yanları söylediğimde babası; "Hocam ben onu araya araya buldum, ona her türlü bakarım. Onu çok zorlamayalım, bende çok zorlamıyorum" dedi. Eğitim yönünden çok başarılı olacak potansiyele sahip bir öğrenci olmasına rağmen ailenin bu bakış açısı çocuğu ne kadar ileriye taşır onu bilemiyorum. Genelde ailelerin bu bakış açısına benzer tavırlarla çocuklara yaklaştığını biliyorum. Bunu değiştirip çocukları daha geniş bakma noktasında cesaretlendirme çabalarımız ailelerin bu bakış açıları yüzünden çok fazla başarılı olamıyor. Bu yüzden Bakanlığın hazırladığı aile eğitimleri ile onlarda birçok konuda farkındalık yaratma, bakış açılarını ve baktıkları içeriği değiştirme/düzenleme çabası içindeyim. Bu eğitimleri başlamadan önce tekrar hatırlatma, önemli olduğuna inandırma ve onları getirebilmek adına her türlü esnekliği sağlama (onların uygun oldukları saate göre planlama) gibi kolaylıklar yapmaya çalışıyorum. Tek gayem çocukları ve aileleri bu konuda biraz daha bilinçlendirmek. Bunu başarabilirsem öğrencilerimin daha iyi yerlere gelebileceğine inanıyorum.

Ö 26: Konya'nın Bozkır ilçesinde görev yapmaktayım. Tek öğretmenli bir okulda görev yapmaktayım. 13 öğrencim var. Her şubeden 3'er tane öğrencim var sadece dördüncü sınıfta 4 öğrencim var. Ailelerin geçim kaynağı ise genelde hayvancılık, tarım (meyve, bahçe işleri) ve mevsimlik işçilik. Öğrencilerimde gördüğüm en büyük eksiklik bana göre hayallerinin sınırlılığı. Bunda ailelerin yaşam biçimi de çok etkilidir. Öğrencime büyüdüğünde ne olacağını sorduğumda elmaya gideceğim, armut bahçesinde çalışacağım gibi cevaplar alırken hiç doktor olacağım, savcı olacağım gibi cümleler duyamıyorum. Bunda vizyon sahibi olamamanın etkisi çok büyük. Etraflarında genelde bu işleri yapan büyükleri olduğundan ve buna inandırılmadıklarından hayal bile edememektedirler. Güneydoğuda Türkçeyi okulda öğrenen birinci sınıf öğrencilerine sorduğumda önemli meslek kollarını sayabilecek heveste öğrencileri olan birisi olarak burada bu durum ile karşılaşmam beni üzüyor.

Ö 27: Konya'nın Bozkır ilçesinde eskiden kasaba olan şimdi ise mahalle olan bir köy okulunda görev yapıyorum. İlkokulda iki öğretmeniz, anasınıfı ile üç diyebilirim. Ortaokul bünyesinde eğitim vermekteyiz. Eskiden kasaba olan şimdi ise sürekli göç veren bu mahallede eskiden önemli sayıda nüfus ve yaşam merkezi olduğundan olsa gerek eğitim-öğretime veren bilinçte velilerim var. Ben üçüncü ve dördüncü sınıfları okutuyorum. Toplamda 15 öğrencim var. Bunların 7 tanesi üçüncü sınıf olup 8 tanesi ise dördüncü sınıftır. 15 velimin 13 tanesi her toplantıya düzenli olarak katılır. Bu yıl aile eğitimi kursu açtım hemen hepsi düzenli olarak katıldı. Öğrencilerim de ailelerin bu ilgi ve takibinin de etkisiyle gayet düzenli ve başarılıdırlar. Onlarla sorumluluk konusunda çok iyi anlaşıyoruz. Okulda sanki onların rehberi gibi hissediyorum kendimi. İçlerinde çok zeki olduklarını düşündüğüm ve ilerde çok iyi yerlere geleceklerine inandıklarım var. Aileler bu desteği ve takibi sürdürdükçe başarılı olmamaları için hiçbir sebep yok.

4.5. Taşımalı Eğitim Kapsamında Eğitim Alan Öğrencilerin Okula ve Derse Uyumuna İlişkin Araştırma Bulguları

Kırsal kesimde görev yapan 30 sınıf öğretmenin görev yaptığı 21 okulun 18'inde taşımalı eğitim veriliyor. Taşımalı eğitim ile okul olmayan mahallelerden bu okulların gerek ilkokul kısmına gerekse ortaokul kısmına öğrenciler günlük öğrenci servisleri ile taşınmaktadır. Öğle yemeklerini de bu okulların yemekhane kısmında yiyen bu öğrenciler ücretsiz olarak eğitim hakkından yararlanmaktadır. Farklı bir mahalleye her gün gidip gelmek hem yorucu hem de özellikle kış şartlarında risklidir. Öğrenci sayısının her geçen gün azalması ile kırsal mahallelerde önce ortaokulun daha sonra da ilkokulun kapandığına her geçen yıl şahit olmaktayız. Bu da eğitimin bu mahallelerde en yakın taşıma merkezine taşınması ile verilmesini zorunlu kılmıştır. Son yıllarda bakanlık öğrenci sayısında alt sınır olan 10 öğrenci sayı şartını esneterek taşınan öğrenci sayısını azaltma çabasına girdi. Bu da bazı mahallelerde okulların yeniden onarılmasına ve eğitime hazır hale gelme çabalarını sağladı.

İlkokulda birinci sınıfa başlayan çocukların her gün yolculuk yaparak taşıma merkezi bu okullara ulaşması yorucu olmaktadır. Uyum noktasında ise anasınıfı olması nedeniyle taşıma merkezi mahallenin öğrencileri anasınıfında beraber eğitim aldıkları için ilkokula geçiş daha sağlıklı olmaktadır. Taşımalı eğitim ile doğrudan birinci sınıfa başlayan öğrencilerin ilkokula hazırlık süreci hem duyuşsal, hem bilişsel hem kas becerisi noktasında geriden gelmektedir. Bu da öğrencinin süreç boyunca kapatması gereken bir eksiklik anlamı taşımaktadır. Taşımalı eğitim merkezi olan bu okulların 4'ünde anasınıfı olmadığı gözlemlenmiştir. Bu 4 okulun öğretmenleri ise ilkokula başlangıçta özellikle kalem tutma da ve çizgi çalışmasında zaman kaybı yaşadıklarını ve geriden başladıklarını dile getirmiştir. Bu 4 okulun tamamında tam birleştirilmiş sınıf olduğu için öğretmenin dört sınıf ile ilgilendiğini ve bu durumda birlerin anasınıfı eğitimi de almadıkları için okuma yazma öğretiminde çok daha fazla zorlandığını dile getirmiştir.

Taşımalı eğitim ile farklı mahalleye gelen bu öğrencilerin bazıları ortaokulda (ilkokul olduğu için) bazılarıysa ilkokulun başında veya ortasında (okul öğrenci sayısındaki azalma nedeniyle kapandığı için) bu eğitim kapsamına girmektedir. Taşımalı eğitim alan öğrencinin eğitim sürecinin başında anasınıfı eğitimi alamaması veya olmaması büyük bir eksiklik oluştururken ortadaysa zorbalık, uyumsuzluk, sosyal ret, olumsuz yansıtma ve kötü alışkanlığa yatkınlık gibi çeşitli olumsuzlukları beraberinde getirebilmektedir. Bu da eğitimde istedik başarının elde edilmesinde çeşitli engeller anlamına gelmektedir. Bu sebeple olabildiğince kırsal nüfusu koruyan ve göçü engelleyen düzenlemeler yapılmalıdır. Taşımalı eğitimin olumsuz etkileri ancak bu düzenlemeler ile önlenabilir.

Ö 28: Konya'nın Hadim ilçesinde bir ilkokulda sınıf öğretmeniyim. Görev yaptığım köye taşımali olarak 5 mahalleden ilkokul ve ortaokula toplamda 33 öğrenci gelmektedir. Bunlardan 3 tanesi birinci sınıf olup kendi mahallelerinde hem ilkokul hem ortaokul yoktur. Anasınıfı eğitimi de alamadıkları için birinci sınıfa uyumları birçok alanda çok zor olmaktadır. Kalem tutmayı bilmemeleri, el göz koordinasyonunun tam istediğim ölçüde olmaması, okul kültürüne uyumlarının istediğim gibi olmaması ve bazılarının dilsel gelişiminin geri kalması bizi birinci sınıfta çok zorlamaktadır. Kendi okulumuz bünyesinde anasınıfı olduğu için bu mahallenin kendi öğrencileri bu olanaktan yararlanmaktadır. Onlarda ise bu uyum süreci çok daha kolay geçmektedir. Benim bu konuda önerim eğitimde fırsat eşitliği ilkesi gereği anasınıfının da aile isteğiyle taşımali eğitime dahil edilmesi bu uyumu çok daha kolaylaştıracak ve öğrencilerin akademik başarı seviyesi ve kazanımları elde etme süreci çok daha kolay olacaktır.

Akran zorbalığı, çeteleşme gibi problemler de özellikle diğer mahallelerden gelen öğrencilere karşı yapılmaktadır. Özellikle rehber öğretmenimizin olmaması bu durumla mücadele etmemizde bizi bazen zorlamaktadır. Ben taşımali eğitim veren tüm okullarda öğrenci sayı sınırı olmaksızın rehber öğretmen normunun açılması ve atanması ile bu sorunlarla ve uyum problemi ile daha iyi mücadele edebileceğimizi düşünüyorum.

Ö 29: Konya'nın Hadim ilçesinde bir ilkokulda görev yapıyorum. İlkokulda anasınıfı ve biz toplam 3 öğretmeniz. Ben birinci ve ikinci sınıfları birleştirilmiş sınıfta okutuyorum. Sınıfımda 17 öğrencim var. Bunlardan 8'i birinci sınıf olup 9'u da ikinci sınıftır. 17 öğrencimin 9'u çevre mahallelerden taşımali olarak gelmektedir. Bunlardan da 4'ü birinci sınıf olup 5'i ikinci sınıftır. Taşımali gelen öğrencilerde aileden ayrılıp bir anda her gün servis ile farklı köye gitme, öğle yemeğini orada yeme ve oraya alışma özellikle birinci sınıf öğrencileri için zaman alabiliyor. Okul ortamına uyum sağlamanın aileden belli bir mesafe uzaklıkta olması çocuklarda bir kaygı oluşmasına neden olabiliyor. Bu süreçte okulumuzdaki anasınıfı büyük bir rol oynuyor. Geçtiğimiz yıl kırsalda okul olmayan ve bize taşımali gelen bir öğrencimizi geçen yıl anasınıfına anne ve babası her gün kendi olanaklarıyla getirdiler. Bilinçli ve ilgili bir aile olan bu ailenin bu olanağının olması çocuğa ve eğitimine de yansıdı. Şimdi ikinci sınıfta olan bu öğrencim sınıfta akademik yönden çok başarılıdır. Aynı zamanda okula ve sınıfa uyum konusunda örnek bir öğrencidir. Anasınıfı eğitimi taşımali kapsamında olmadığı için alamayan diğer öğrencilerimde ise birinci sınıf çok daha zor geçmektedir. Tuvalet eğitimi, okula karşı fobi, el-göz koordinasyonunda yaşanan eksiklikler, dil gelişiminin istenen ölçüde olmaması vs. problemler bizi hem yavaşlatıyor hem de okul ikliminin oluşmasını geciktirebiliyor. Benim isteğim taşımali eğitim kapsamına anasınıflarının da dahil edilmesidir. Bu eğer olursa bu problemlerin birçoğu olmayabilir.

Ö 30: Konya'nın Bozkır ilçesinde tek öğretmenli bir köy okulunda görev yapıyorum. Ortaokul bünyesinde eğitim veriyoruz ve anasınıfımız yok. Taşımali eğitim yoluyla 3 mahalleden 17 öğrenci ilkokula ve ortaokula gelmektedir. Bu öğrencilerin okula uyumu mahalleler arasındaki otlak, mera ve yayla kavgaları sebebiyle olumsuz anlamda etkilenmektedir. Akran zorbalığı, çeteleşme ve diğer köylerden gelenlere karşı baskı oluşturma gibi problemler ile çok fazla karşılaşırız. Benim önerim taşıma kapsamındaki okullarda öğrenci sayısına bakılmaksızın rehberlik normunun açılması ve rehber öğretmen atanmasıdır. Bu önerimin hayata geçmesi uygulamada birçok sorunla daha aktif mücadele etmemizde büyük bir yarar sağlayacaktır. Sonucunda da okul ortamının özellikle taşımali eğitim alan öğrencilerin uyum ve akademik başarısı artacaktır.

BÖLÜM 5

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Kırsal bölgelerde mesleği icra eden sınıf öğretmenlerinin mesleklerini yaparken karşılaştıkları problemlerin araştırıldığı bu çalışma ve ortaya çıkan bulgular incelendiğinde; kırsal bölgede görev alan sınıf öğretmenlerinin büyük bir kısmı birleştirilmiş sınıflarda görev yapmaktadır. Veli olarak eğitime verilen önemin istendik seviyede olmadığı, kırsal bölgede yaşamının olumsuz tarafları sebebiyle öğrencilerin akademik yönden ve davranış yönünden istenen başarının gerisinde olması nedeniyle mesleki anlamda bu durumdan rahatsızdırlar. Öğretmenlerin; okulun fiziki imkanları, mevsimsel olumsuzluklar, ailelerin ilgisiz ve sorumluluktan kaçan tavırları, öğrencilerin hazır bulunuşluk olarak istenen seviyede olmaması, kırsalda yaşamını devam ettiren insanların hayata bakışı ve bu problemlere bakış açısından kaynaklı sıkıntılar yaşadıkları ve karşılaştıkları problemleri çözmek için bireysel yada toplu olarak tüm öğretmenlerin yetkili kişilerden, ailelerden ve meslektaşlarından yardım talep ettikleri tespit edilmiştir(Akan & Ispir, 2023).

Kırsal kesimde birleştirilmiş sınıfta görev yapan ve eğitim verme çabası içinde olan sınıf öğretmenlerinin müdür vekilliği veya müdür yetkililik görevlerinin olması ve yardımcı hizmetli eksikliğinin giderilmemesi de mesleki doyumsuzluğu daha fazla artırmaktadır. Araştırma verileri sonucunda aile ile okul iş birliğinin yeterli seviyede olmadığı öğretmenler tarafından söylenmektedir. Velinin okula ve alınan eğitime olan bakışı da bir diğer sorun olmakta hatta öğrencileri ileride kendilerine işlerinde yardım edecek işin devamlılığını sağlayacak olarak görmeleri öğretmenlerin mesleği daha istekli yapmalarına engel olmaktadır. Alınan eğitimde veli katılımı yadsınamayacak kadar önemli olup velinin okula bakışı öğretmenin tutumunu, mesleğine ve öğrenciye bağlılığını ve mesleğini ifa edişini olumlu veya olumsuz anlamda etkilemektedir.

Kırsalda taşınmalı olarak eğitim alan öğrencilerin okula ve okulun içinde bulunduğu yaşam bölgesine uyumları ve bu süreçte yaşanan olumsuzluklar da okulun ortamını ve öğretmenlerin derse karşı motivasyonunu etkilemektedir. Kırsalda yaşamak durumunda kalmaları beraberinde farklı imkansızlıkları yaşatmakta, kış mevsiminin soğuk ve çetin geçmesi de özellikle taşınmalı eğitim alan öğrencilerin eğitimini aksatmaktadır. Bu çalışmadan elde edilen bulgulardan bir tanesi de öğretmenlerin ve öğrencilerin teknolojik, fiziksel altyapı

anlamında eksik olduklarını düşünmeleridir. Kırsalda birçok köyde ve okulda internet altyapısının olmaması hatta olanlarında kış mevsiminde kesilmelere uğraması hem derste bu olanağın kullanılamamasına hem de dersin verimsiz işlenmesine neden olmaktadır. Bu sebeple gerek elektrik gerekse internet altyapılarının kırsaldaki tüm şartlar göz önüne alınarak güçlendirilmesi ve anında müdahale imkanının sağlanması eğitimde fırsat eşitliği imkanını sağlayacaktır.

5.2. Öneriler

Kırsal bölgelerde mesleği icra eden sınıf öğretmenlerinin müdür yetkili sınıf öğretmeni olarak görevlendirilmesi yerine idari işleri merkez okullardan görevlendirilecek idarecinin yapması, birleştirilmiş sınıf okutan öğretmenin işlerini hafifletecek ve öğretmenin daha dinç ve enerjik olarak derse katılmalarını sağlayacaktır.

Kırsal bölgelerde çalışan sınıf öğretmenlerinin görev yerlerindeki yardımcı hizmetli eksikliğinin giderilmesi ve bu işi öğretmenin yapmak zorunda kalmaması hem iş doyumunu olumlu etkileyecek hem de görevine ve mesleğine daha saygılı öğretmenlerin olmasını sağlayacaktır.

Ailelere yönelik eğitim planlaması yapılarak onların okula ve eğitim ortamına bakışı daha farklılaştırılmalıdır. Bu şekilde karşısında daha bilinçli ve istekli veli gören öğretmenin bakışı ve özverisi de artacaktır.

Kırsal bölgelerde mesleğini icra eden öğretmenlerin yaşam merkezine gelme ve gitme durumu çok zor olduğundan ayrıca zamanının önemli bir kısmı yollarda geçtiğinden kırsaldaki lojmanların tamir veya inşa süreci konusunda gerekli planlama yapılması adına ödenek verilmesi öğretmenlerin barınma endişesini kafasından silmesini sağlayacaktır.

Öğrencilerin taşınmalı olarak eğitim aldığı bu uygulama zorunlu bölgeler veya uygulamalar dışında en düşük seviyeye indirilmelidir. Kış mevsiminin zor geçtiği il ve ilçelerde talebe sayısından bağımsız okullar aktif hale getirilmelidir.

Kırsal bölgelerdeki ilkokulların bünyesinde yerleşim alanlarında okul öncesi sınıfların çoğaltılması gerekmektedir. Bu şekilde okula hazır bulunuşluluğu üst seviyede gelen öğrencilerin okul başarısı artacak ve öğretmenlerin okul içi performansı daha da artacaktır. Okula uyumu kolaylaşan öğrencilerin okul içi başarısı da bu durumdan olumlu etkilenecektir.

KAYNAKLAR

- Akan, E., & Ispir, B. (2023). Examining the Opinions of Multigrade Classroom Teachers on the Process of Adaptation to School and the Problems They May Encounter in This Process. *Educational Academic Research*, 50(1), 14-27. <https://doi.org/10.5152/AUJKKEF.2023.999384>
- Ates, M. (2023). *Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim İnançları ile Motivasyonlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*.
- Başal, H. A., & Kahraman, P. B. (2018). Köyde ve Kentte Yaşayan Annelerin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarından Beklentileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 38-56. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.396467>
- Bayrak, M. (2014). *İlkokullarda Eğitim Veren Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Doyum Ve Tükenmişlik Düzeyi*.
- Bilir, A. (2008). Teacher and Educational Fact at Multigraded Classrooms Rural Primary Schools. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 001-022. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001130
- Can, Ş. (2006). *Sınıf Öğretmenlerinin Yaş, Cinsiyet ve Mesleki Kıdemlerine göre İş Doyum Düzenlerinin Belirlenmesi*.
- Çevik, S. (2019). Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadığı Duyguların Mesleklerine Yansıması. *Turkish Studies-Educational Sciences*, Volume 14 Issue 6(Volume 14 Issue 6), 2951-2975. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.25887>
- Çoşkun, M., & Çetinkaya, S. (2018). Birleştirilmiş Sınıflarda ve Müstakil Sınıflarda Öğrenim Gören 1. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Becerisinin Değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(4), 987-1002. <https://doi.org/10.16916/aded.444722>

- Demir, S., & Kale, M. (2015). Birleştirilmiş ve Bağımsız Sınıflarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Toplumsal Değer Algılarının Karşılaştırılması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *USOSozelSayi(USOSOzelsayi)*, 111-111. <https://doi.org/10.14686/BUEFAD.2015USOSozelsayi13202>
- Doğan, A. (2023). Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri ile Mesleki Doyumları Arasındaki İlişki.
- Durdudiler, A. A. (2019). Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyi ile Yaşam Detaylarının İncelenmesi.
- Dursun, F. (2006). Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, *01(02)*, 33-33. <https://doi.org/10.19129/sbad.69>
- Erdem, M., & Öztürk, M. A. (2020). Sınıf Öğretmenlerinin İş Yükü Algısı ile Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *17(1)*, 926-958. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.751859>
- Erdem, Y., & Kınır, S. (2022). Öğretmenlerin Öğretime Yönelik Özyeterliliklerinin İncelenmesi: Bir Derleme Çalışması. *Trakya Eğitim Dergisi*, *12(1)*, 165-175. <https://doi.org/10.24315/tred.882304>
- Gafa, İ., & Dikmenli, Y. (2019). Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyumu ve İş Yaşamındaki Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *5(1)*, 131-150. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.567562>
- Göl, L. (2015). İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri Ve İş Doyumları Arasındaki İlişki.
- Gönül, İ. (2019). Birleştirilmiş Sınıfta Görev Yapan Öğretmenlerin Uygulamada Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşler.
- Güngör, İ. (2019). Köy Okullarında Öğrenci Olmak: Etnografik Bir Çalışma.

- Henning, E. (2014). Views of childhood and knowledge of children. *South African Journal of Childhood Education*, 4(2), 4. <https://doi.org/10.4102/sajce.v4i2.200>
- İlter, İ. (2009). *Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Bakışlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*.
- Kadioğlu, H., & Bayraktar, H. (2018). Sınıf Öğretmenlerinin Okul Kültürü Algısı İle İş Doyumu Arasındaki İlişki. *Journal of Turkish Studies*, 13(Volume 13 Issue 19), 127-162. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14153>
- Kalaycı, H. (2019). *Öğretmenlerin Okullarına Duygusal Bağlılıklarını Etkileyen Faktörlere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*.
- Keser, A. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyumlarının Özyeterlilik İnançları ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*.
- Korkmaz, G. A. (2024). *Sosyal Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı*.
- Özenir, E. G. (2019). *Birleştirilmiş Sınıf ve Müstakil Sınıf Öğretmenlerinin Okul Kavramı ile İlgili Metaforlarının Karşılaştırılması*.
- Özkaya, K. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*.
- Petrov, G. (2007). *Beyaz Zambaklar Ülkesinde*.
- Sağ, R. (2001). *Becoming a Teacher in Multigrade Classes*.
- Tabur, B. (2023). *Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar: Bir Anlatı Araştırması*.
- Toplu, N. Y. (2012). *Okul Öncesi ve İlköğretim Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri*.
- Tuti Gamze. (2018). Relation Between Job Satisfaction Of Primary School Teachers and Levels of the Occupational Burnout. *Theory and Practice*.
- Yavaş, T., & Çelik, V. (2012). *Kırsal Alanda ve Kent Merkezinde Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeylerinin Karşılaştırılması*.

- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*.
- Yıldırım, İ., Akan, D., & Yalçın, S. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyumu Ve Okul Etkililiği Algıları Arasındaki İlişki. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
<https://doi.org/10.17556/erziefd.308643>
- Yıldız, M., & Köksal, K. (2009). *Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşleri*. 17(1).
- Yılmaz, B. (2010). *Resmi ve Özel İlköğretim Okullarındaki Sınıf Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi*.
- Yılmaz, S. B., & Demir, Ö. (2022). Öğretmen Yeterlilik ve Tükenmişlik Algıları: Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenleri Üzerinde Bir İnceleme. *Pamukkale University Journal of Education*.
<https://doi.org/10.9779/pauefd.1087360>

EKLER

ARAŞTIRMA GÖRÜŞME FORMU

Merhaba

Necmettin Erbakan Üniversitesi Özel Eğitim Bölümünde doktora öğrencisiyim. **Kırsal kesimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleki doyumlarının incelenmesi** üzerine yürüttüğüm araştırmaya veri sağlamak amacıyla sizinle görüşme yapmak istiyorum. Araştırmayı yapmaktaki amacım, okul yöneticilerinin görüşlerine göre kaynaştırma eğitimi sürecinde karşılaşılan güçlükleri ortaya koymaktır. Araştırma sürecinde ifade edeceğiniz görüşler çalışmanın bilimsel niteliğini arttıracaktır. Görüşme boyunca veri kaybını önlemek amacıyla yapacağımız görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilecektir. Ses kaydına alınan görüşmeler sadece yapılan bilimsel çalışmaya veri toplamak amacıyla kullanılacak, kesinlikle araştırma dışında başka hiçbir maksatla kullanılmayacaktır. Araştırmada görev yaptığınız kurum ve gerçek isminize ilişkin kişisel bilgilere yer verilmeyecek, bunun yerine kod (örneğin: Ö1, Ö2,) kullanılacaktır. Eğer talep ederseniz veya görüşme sürecinde ifade ettiğiniz görüşlerden rahatsız olursanız görüşme kayıtları silinecektir. Hazır olduğunuzda görüşmeyi başlatabiliriz.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Kırsal kesimde görev yapmanın sorumluluğunu ve farkını nasıl açıklarsınız?
2. Öğrencilerin ve ailelerin okula ve eğitime ilişkin bakış açıları nasıl?
3. Okul öncesi eğitim durumu nedir ve bu durum sizi nasıl etkiliyor?
4. Taşımalı eğitime ilişkin gözlem ve deneyimleriniz nelerdir?
5. Okula ulaşımına ilişkin düşünceniz nedir?
6. Mevsimlere göre özellikle kış aylarında okula ulaşım nasıl oluyor?
7. Okulun yardımcı personel (hizmetli) durumu nedir?

Veli YAŞAR
Y. Lisan Öğrencisi

